

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА»
Факультет філології, психології та педагогіки
Кафедра германської філології та перекладу

Рекомендовано до захисту
Протокол засідання кафедри № _____
від « _____ » _____ 2025 р.
Завідувач кафедри Воробйова О. С.
(прізвище та ініціали)

_____ (підпис)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня «Магістр»
ГРАМАТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ
НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ У ГАЛУЗІ ІТ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Виконавець:

Студентка VI курсу, групи 601 ФФ
Іваниця Дарія Андріївна
(прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник роботи:

Палій Катерина Володимирівна
к.філол.н., доцент, доцент кафедри
германської філології та перекладу
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Рецензент:

Сліпченко Лариса Борисівна
к.пед.н., доцент, доцент кафедри
іноземних мов з латинською мовою та
медичною термінологією
Полтавського державного медичного
університету
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Підсумкова оцінка:

за національною шкалою: _____
кількість балів: _____
Підпис керівника: _____

ЗМІСТ

Реферат.....	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПЕРЕКЛАДУ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ.....	10
1.1. Поняття вивчення науково-технічного тексту у перекладознавстві та його особливості.....	10
1.2. Характеристика англійських текстів у галузі ІТ.....	27
1.3. Основні принципи перекладу текстів у галузі ІТ.....	38
1.4. Особливості граматичних структур англійської та української мов у контексті ІТ.....	52
Висновки до розділу 1.....	59
РОЗДІЛ 2. ГРАМАТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ ІТ- ТЕКСТІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.....	61
2.1. Синтаксичні особливості англійських науково-технічних текстів у галузі ІТ.....	61
2.2. Переклад дієслівних конструкцій та часових форм.....	68
2.3. Переклад дієслівних конструкцій та часових форм.....	70
Висновки до розділу 2.....	74
РОЗДІЛ 3. МОРФОЛОГІЧНІ ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ НАУКОВО- ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ У ГАЛУЗІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	76
3.1. Особливості перекладу іменників, множинних форм іменників і прикметників.....	76
3.2. Вживання прийменників та артиклів у перекладі.....	82
Висновки до розділу 3.....	86
РОЗДІЛ 4. ЛЕКСИЧНІ ТА СЕМАНТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ ІТ ТЕКСТІВ.....	87
4.1. Проблеми перекладу термінів та специфічної лексики.....	87
4.2. Переклад аббревіатур і акронімів у ІТ-сфері.....	89
4.3. Контекстуальний переклад англійських лексичних одиниць.....	96
Висновки до розділу 4.....	99
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	101
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	103
ДОДАТКИ.....	108

РЕФЕРАТ

MP: 120 с., 2 додатки, 53 джерела.

Об'єкт дослідження – науково-технічні тексти, які охоплюють різні сфери знань, але з особливим акцентом на інформаційні технології.

Мета роботи – дослідження особливостей перекладу науково-технічних текстів, зосереджених на специфіці IT-сфери.

Методи дослідження – метод теоретичного аналізу літератури, метод лексико-семантичного аналізу, метод зіставлення, метод перекладацького експерименту, метод узагальнення.

У першому розділі подано теоретичні основи перекладу науково-технічних текстів, де розглянуто основні підходи та визначено особливості таких текстів у перекладознавстві.

Другий розділ присвячено граматичним проблемам, які виникають під час перекладу англійських IT-текстів на українську мову. Зокрема, розглянуто синтаксичні особливості таких текстів, що потребують адаптації для забезпечення граматичної точності й зрозумілості перекладу.

Третій розділ досліджує морфологічні труднощі перекладу, пов'язані з використанням іменників, множинних форм і прикметників, а також зі специфікою вживання прийменників та артиклів.

Четвертий розділ присвячено лексичним і семантичним аспектам перекладу IT-текстів. У ньому розглядаються проблеми перекладу термінів і специфічної лексики, зокрема аббревіатур і акронімів, що широко використовуються в цій сфері.

У висновках підбиваються підсумки основних результатів дослідження, формулюються рекомендації щодо вдосконалення якості перекладу науково-технічних текстів, зокрема у сфері інформаційних технологій.

У додатках подано приклади перекладів англійських науково-технічних текстів у галузі IT, а також таблиця з термінологічними відповідниками.

ПЕРЕКЛАД, АКРОНИМИ, АДАПТАЦІЯ, ТЕРМІНИ, НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ ТЕКСТ, ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ, ЛІНГВІСТИКА, КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНЦІЯ, СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ, СТИЛІСТИКА.

ВСТУП

В умовах сучасного розвитку інформаційних технологій та глобалізації важливе місце займає переклад науково-технічної літератури, зокрема текстів у галузі ІТ, з англійської мови на українську. Цей процес є не лише важливим інструментом для обміну знаннями, але й вимагає точності та відповідності фахової термінології. Однією з основних проблем при перекладі таких текстів є граматичні труднощі, пов'язані з відмінностями у структурах двох мов. Англійська та українська мови мають різні системи морфології, синтаксису та лексико-граматичних засобів, що впливає на якість перекладу і точність передачі змісту.

Вивчення граматичних проблем перекладу науково-технічних текстів ІТ є необхідним для підвищення якості фахових перекладів, забезпечення зрозумілості та точності інформації. Наприклад, різниця у використанні артиклів може спричинити труднощі в перекладі, оскільки в українській мові артикли відсутні. Це може призвести до неточностей у передачі значення, що, в свою чергу, вплине на сприйняття тексту цільовою аудиторією.

Крім того, дієслівні конструкції в англійській мові часто мають різні часові форми, які потрібно коректно відобразити в українському перекладі. Неправильне використання часів може призвести до зміни значення або до створення непорозумінь. Це особливо важливо в технічних текстах, де точність формулювань критично важлива для успішного виконання проектів або вирішення технічних проблем.

Також важливо враховувати, що специфіка ІТ-текстів вимагає знання не лише мовних, але й галузевих стандартів та термінології.

В цілому, граматичні труднощі перекладу науково-технічних текстів у галузі ІТ вимагають систематичного підходу до вивчення та вдосконалення навичок перекладачів. Зростаюча потреба у кваліфікованих фахівцях, які можуть адаптувати англійські ІТ-тексти до української мовної реальності, підкреслює важливість цього дослідження. Співпраця між перекладачами,

фахівцями з ІТ та науковцями є ключовим аспектом для покращення якості перекладу та забезпечення точності передачі інформації в умовах динамічного розвитку технологій.

Актуальність дослідження обумовлена:

- численними викликами, які постають перед перекладачами науково-технічних текстів, зокрема в контексті швидкого розвитку ІТ-сфери;
- появою нових термінів, акронімів та специфічної лексики, які потребують гнучкості у підходах до їх перекладу;
- зростанням кількості науково-технічної літератури у галузі ІТ англійською мовою;
- наявністю граматичних труднощів при перекладі спеціалізованої термінології;
- швидким розвитком інформаційних технологій, що призводить до появи нових термінів і концепцій, які потребують перекладу;
- зростанням глобалізації, яка стимулює інтеграцію міжнародних ринків і науково-технічну співпрацю;
- важливістю перегляду термінології у сфері ІТ;
- необхідністю перегляду взаємозв'язку між сучасними технологіями та перекладом.

Мета дослідження полягає у всебічному дослідженні особливостей перекладу науково-технічних текстів, зосереджуючись на специфіці ІТ-документації та текстів. У рамках цієї мети необхідно визначити ключові проблеми перекладу, що виникають під час роботи з такими текстами, та розробити рекомендації для їх подолання.

Задля досягнення даної мети передбачено вирішення наступних **завдань:**

- проаналізувати теоретичні основи перекладу науково-технічних текстів, зокрема визначення поняття та характеристик таких текстів;
- вивчити лексичні та семантичні аспекти перекладу ІТ-текстів, що включають проблеми термінології та специфічної лексики;

– визначити стратегії, щодо подолання граматичних проблем при перекладі науково-технічних текстів;

– розробити практичні рекомендації для покращення якості перекладу науково-технічних текстів.

Об’єктом дослідження є науково-технічні тексти, які охоплюють різні сфери знань, але з особливим акцентом на інформаційні технології.

Предметом дослідження є процес перекладу цих текстів, зокрема аналіз труднощів, з якими стикаються перекладачі, та методи їх подолання.

Методи дослідження. Для реалізації поставленої мети і завдань дослідження, було застосовано кілька наукових методів, спрямованих на аналіз, вивчення та практичну розробку рекомендацій у сфері перекладу науково-технічних текстів в галузі інформаційних технологій.

Метод теоретичного аналізу літератури – цей метод був використаний для вивчення основних положень перекладознавства, особливостей науково-технічного стилю, та специфіки ІТ-текстів. За допомогою цього методу дослідження охоплює теоретичні аспекти перекладу, зокрема характеристики науково-технічних текстів, їхню лексичну та семантичну структуру, а також специфіку термінології, що використовується в галузі інформаційних технологій.

Метод лексико-семантичного аналізу – даний метод був застосований для вивчення лексичних та семантичних особливостей перекладу ІТ-текстів. Він включає дослідження складних аспектів перекладу термінів, аббревіатур, акронімів і специфічної лексики, характерної для сфери ІТ. Метод дозволяє виявити проблеми термінології та підходи до її перекладу, а також оцінити відповідність термінів в українському контексті.

Метод зіставлення – цей метод слугує для порівняння структурних відмінностей між англійською та українською мовами, що дозволяє виявити граматичні проблеми, які виникають при перекладі. Він допомагає визначити специфічні граматичні конструкції англійської мови, які важко або неможливо

передати українською мовою в дослівному перекладі, що вимагає застосування певних стратегій для подолання цих труднощів.

Метод перекладацького експерименту – цей метод використовувався для апробації розроблених рекомендацій на практиці. На основі експериментального перекладу з англійської мови на українську досліджувались різні стратегії перекладу, такі як адаптація специфічної лексики, синтаксична перебудова речень, і збереження професійної термінології. Даний метод дозволяє оцінити ефективність запропонованих рекомендацій.

Метод узагальнення – цей метод був застосований для синтезу результатів дослідження та формулювання практичних рекомендацій. Узагальнення теоретичних і практичних аспектів перекладу допомогло структурувати отримані знання та виробити рекомендації, які сприяють підвищенню якості перекладу ІТ-текстів.

Застосування цих методів дозволило глибоко проаналізувати специфіку перекладу науково-технічних текстів, зокрема у сфері інформаційних технологій, та розробити практичні рекомендації, що сприяють покращенню якості перекладу.

Теоретико-методологічною базою роботи слугують основні положення перекладознавства, а також роботи вітчизняних та зарубіжних авторів, що висвітлюють специфіку перекладу науково-технічних текстів, зокрема в галузі ІТ, таких як **Л. А. Лисиченко, О. О. Кузнецова, Л. І. Халявки, Т. О. Семенова, К. В. Грищенко, О. В. Лук'янова, К. В. Хейслера** та ін.

Наукова новизна полягає у виявленні та систематизації специфічних проблем, що виникають при перекладі ІТ-текстів, а також у розробці нових підходів та рекомендацій, що сприятимуть покращенню якості перекладу. У результаті дослідження буде запропоновано класифікацію типових помилок та їх вплив на загальне сприйняття тексту.

Теоретичне значення роботи полягає у внесенні нового внеску у дослідження перекладу науково-технічних текстів, зокрема в контексті інформаційних технологій. Дослідження може стати основою для подальших наукових розробок у цій галузі.

Практичне значення дослідження полягає в можливості використання отриманих результатів для навчання фахівців у галузі перекладознавства, а також для практикуючих перекладачів, що працюють з науково-технічними текстами. Результати можуть бути застосовані для розробки навчальних програм, семінарів та тренінгів для перекладачів.

Структура роботи. Магістерське дослідження складається зі вступу, з чотирьох основних розділів, висновків, списку використаних джерел (54 найменування) та додатків.

У першому розділі подано теоретичні основи перекладу науково-технічних текстів, де розглянуто основні підходи та визначено особливості таких текстів у перекладознавстві. Проаналізовано структуру та характеристику англійських текстів у сфері ІТ, а також окреслено базові принципи їх перекладу, що є ключовим етапом для розуміння специфіки матеріалу та його ефективної адаптації.

Другий розділ присвячено граматичним проблемам, які виникають під час перекладу англійських ІТ-текстів на українську мову. Зокрема, розглянуто синтаксичні особливості таких текстів, що потребують адаптації для забезпечення граматичної точності й зрозумілості перекладу. У цьому розділі також аналізуються дієслівні конструкції та часові форми, які можуть становити труднощі через відмінності у граматичних системах двох мов.

Третій розділ досліджує морфологічні труднощі перекладу, пов'язані з використанням іменників, множинних форм і прикметників, а також зі специфікою вживання прийменників та артиклів. У цьому розділі висвітлено підходи до подолання зазначених труднощів, що сприяє точному й зрозумілому відтворенню змісту тексту в українському перекладі.

Четвертий розділ присвячено лексичним і семантичним аспектам перекладу ІТ-текстів. У ньому розглядаються проблеми перекладу термінів і специфічної лексики, зокрема аббревіатур і акронімів, що широко використовуються в цій сфері. Також увага приділяється контекстуальному перекладу англійських лексичних одиниць, щоб забезпечити адекватне розуміння термінології.

У висновках підбиваються підсумки основних результатів дослідження, формулюються рекомендації щодо вдосконалення якості перекладу науково-технічних текстів, зокрема у сфері інформаційних технологій.

Загальний обсяг дослідження становить 120 сторінок, із них – 99 сторінок основного тексту, бібліографія містить 53 джерела використаної літератури.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПЕРЕКЛАДУ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ

1.1. Поняття вивчення науково-технічного тексту у перекладознавстві та його особливості

Науково-технічний текст є специфічним різновидом тексту, що використовується для передачі інформації в науковій та технічній сферах діяльності. Він характеризується високим рівнем термінологічної точності та логічної структури, що забезпечує адекватну передачу знань, фактів та висновків. Такий текст зазвичай містить опис досліджень, розробок, технологій або наукових експериментів і використовується для комунікації між науковцями, інженерами та іншими фахівцями.

Основною метою науково-технічного тексту є передача достовірної та зрозумілої інформації про конкретні явища, процеси чи технічні рішення. На відміну від художніх або публіцистичних текстів, науково-технічні тексти мають зосереджуватись на об'єктивних даних, без емоційних оцінок чи літературних засобів виразності. Це дозволяє уникнути двозначності і сприяє чіткому розумінню змісту.

Науково-технічний текст у перекладознавстві є однією з найважливіших сфер досліджень, оскільки науково-технічний прогрес і розвиток інформаційних технологій вимагають точного й адекватного перекладу спеціалізованої термінології. Ця сфера перекладу вимагає не лише знання мовних норм, а й глибокого розуміння специфіки різних галузей науки та техніки. Науковці, що вивчають переклад науково-технічних текстів, приділяють увагу таким аспектам, як термінологічна точність, адекватність передачі значень та адаптація граматичних структур між різними мовами.

Протягом вивчення питання перекладу науково-технічних текстів у галузі інформаційних технологій оформилися різні підходи до його розуміння. Під час написання магістерського дослідження здійснено огляд праць критиків, мовознавців щодо особливостей перекладу науково-технічної літератури, зокрема у галузі ІТ.

Т. В. Левицька досліджувала галузь перекладу науково-технічної літератури, яка зосереджувала увагу на граматичних та лексичних аспектах перекладу, що відіграють ключову роль у забезпеченні точності та відповідності оригіналу. У своїх дослідженнях Т. В. Левицька акцентує увагу на важливості врахування лексико-граматичних особливостей, оскільки саме вони є основою для адекватного та професійного перекладу спеціалізованих текстів.

Однією з відомих праць Т. В. Левицької є «Особливості перекладу англійської науково-технічної літератури на українську мову», де вона детально розглядає труднощі, що виникають під час передачі англійських граматичних і лексичних конструкцій. Т. В. Левицька визначає, що у процесі перекладу необхідно орієнтуватися на граматичні структури англійської мови, ретельно адаптуючи їх для українського читача. Окрема увага приділена специфічним труднощам перекладу термінології, що пов'язана з швидким розвитком науково-технічної галузі, де часто виникають нові терміни та концепти, котрі потребують адаптації до українського наукового дискурсу.

Т. Левицька зазначає, що перекладачам варто зважати на значення термінів у конкретному контексті, уникати дослівного перекладу, якщо це може викривити зміст, та дотримуватися лексичних і синтаксичних норм української мови, щоб забезпечити зрозумілість та професійну якість перекладу для фахівців різних галузей [35].

Одним із зачинателів у дослідженні особливостей науково-технічного перекладу був український науковець Олександр Іванович Черноватий. Його дослідження зосереджені на проблемах перекладу фахових текстів, зокрема на формуванні бази термінології та способах її використання в різних галузях

знань. О. І. Черноватий аналізував питання термінологічної відповідності під час перекладу, підкреслюючи необхідність формування чіткої системи термінів, що допоможе уникнути неоднозначності у фахових текстах.

Український науковець, звертав увагу на важливість систематизації та стандартизації термінології для уникнення неоднозначностей у фахових текстах. Його дослідження підкреслюють необхідність формування термінологічних баз, що допомагають перекладачам досягати високого рівня відповідності між мовою-джерелом і мовою-ціллю.

У науковій праці «Переклад англійської наукової і технічної літератури українською мовою» В. І. Карабана, глибоко проводиться аналіз принципів перекладу термінів та специфічних граматичних структур, характерних для науково-технічних текстів, акцентуючи увагу на важливості точного відтворення значення і стилю оригіналу.

Дослідження В. І. Карабана зосереджуються на передачі термінів із врахуванням контексту, галузевих стандартів і лексичних особливостей української мови. Окрема увага приділяється структурним особливостям науково-технічних текстів, зокрема синтаксичним конструкціям, які можуть бути важкими для адаптації через різницю в граматичних системах англійської та української мов. Його підхід також охоплює проблеми точності перекладу, мінімізації змістових втрат і адаптації термінології, щоб забезпечити розуміння тексту цільовою аудиторією, зокрема професіоналами та дослідниками у певній галузі [9]. Тільки

О. В. Шарковська спеціалізується на перекладі текстів у сфері інформаційних технологій (ІТ), зосереджуючи свої дослідження на адаптації англійських лексичних та синтаксичних конструкцій відповідно до норм української мови. В її наукових працях висвітлюються проблеми, пов'язані з перекладом вузькоспеціалізованої термінології, особливо коли англійські терміни не мають прямих українських аналогів. Дослідниця пропонує інноваційні підходи до трансформації структур текстів, що допомагає забезпечувати адекватність і зрозумілість інформації для українських

користувачів [51]. Авторка праць також приділяє увагу аналізу мовних змін під впливом англіцизмів та їх інтеграції в ІТ-тексти. Вона вивчає, як саме ці запозичення впливають на формування української ІТ-лексики та як можна зберегти стилістичну й смислову точність, уникаючи надмірного вживання англійських запозичень. У своїх дослідженнях науковиця надає рекомендації щодо використання автентичних українських еквівалентів там, де це можливо, що допомагає адаптувати ІТ-тексти для широкого кола українських читачів, зокрема для фахівців та користувачів, які потребують простоти і доступності викладення.

Л. Л. Колесник спеціалізується на перекладі технічної та ІТ-літератури, приділяючи особливу увагу граматичним труднощам, з якими перекладачі стикаються при адаптації текстів для україномовної аудиторії. Її дослідження охоплюють комплексний аналіз лексичних та граматичних трансформацій, необхідних для адекватного відображення термінології та специфічних структур англійськомовних технічних текстів. Л. Л. Колесник вивчає питання, пов'язані з правильним відтворенням іноземних конструкцій, особливо тих, які в українській мові можуть бути незвичними або складними для розуміння.

У своїх наукових роботах Л. Л. Колесник надає рекомендації щодо адаптації іноземних технічних термінів, пропонуючи методи збереження точності та смислової адекватності при мінімізації калькування з англійської. Вона підкреслює важливість пошуку природних українських відповідників для англійськомовних термінів, які не тільки передають зміст, але й відповідають стилістичним нормам української мови. [21].

Також важливим є внесок Є. Скибіна, котрий досліджував питання перекладу науково-технічної термінології та питання еквівалентності в умовах швидкої еволюції термінів у технічній сфері. Його праці наголошують на тому, що терміни можуть змінювати своє значення залежно від контексту і конкретної галузі науки чи техніки, тому перекладачам необхідно володіти не лише мовними, але й спеціальними знаннями, щоб точно передати інформацію [42, с. 56-55].

У праці «Особливості адаптації IT-термінології при перекладі англійських текстів українською мовою» автор аналізує проблеми, пов'язані з перекладом спеціалізованої IT-термінології, зокрема термінів, що не мають прямих аналогів в українській мові, та пропонує методи для їхньої адекватної адаптації [44, с. 35].

У науковому дослідженні «Методичні підходи до перекладу технічної літератури з англійської мови на українську» автор розглядає методологію перекладу технічної літератури, зокрема питання стилістичної адаптації та дотримання граматичних норм української мови [43, с. 92].

У статті Є. Скибіна «Культурно-лінгвістичні аспекти перекладу IT-текстів: англійська та українська перспективи» висвітлюється культурно-лінгвістичні виклики, які виникають при перекладі IT-текстів з англійської на українську мову, та пропонує підходи для збереження культурної та мовної адекватності [42, с. 60].

Крім того, дослідження Л. А. Лисиченко зосереджені на стилістичних особливостях науково-технічного перекладу. Л. А. Лисиченко аналізує питання перекладу наукових текстів з англійської на українську мову, звертаючи увагу на синтаксичні та граматичні відмінності між мовами. Вона підкреслює, що збереження ясності та чіткості є ключовими вимогами до перекладу технічних текстів, особливо в умовах, коли текст призначений для спеціалістів у вузьких галузях.

У праці «Стилістичні особливості науково-технічного перекладу» авторка аналізує специфіку науково-технічного перекладу, підкреслюючи його важливість у забезпеченні точності та зрозумілості інформації в наукових текстах. Авторка відзначає, що ці риси є критично важливими для збереження інформаційної цінності тексту. У дослідженні також розглядаються синтаксичні структури, які можуть відрізнятися в обох мовах, і як це впливає на точність перекладу. Науковиця підкреслює, що перекладач має володіти не лише мовною компетенцією, а й знанням специфіки наукової термінології та стилістичних норм [29, с. 145-147].

Таким чином, науково-технічний переклад є складною сферою перекладознавства, що вимагає міждисциплінарного підходу та врахування як мовних, так і фахових аспектів. Науковці, такі як О. І. Черноватий, Є. Скибін, Л. А. Лисиченко та ін., зробили вагомий внесок у дослідження цієї проблематики, аналізуючи різні аспекти науково-технічного тексту: від термінології до стилістичних особливостей і граматичних відмінностей. Їхні праці допомагають розвивати методики перекладу, що забезпечують точність і адекватність у передачі наукових і технічних знань між різними мовами.

Науково-технічний текст є одним із найважливіших компонентів сучасної комунікації, особливо у світлі глобалізації знань і розвитку інформаційних технологій. Переклад науково-технічних текстів набуває все більшого значення, оскільки наукові відкриття та технічні інновації потребують поширення серед фахівців різних мовних і культурних спільнот. Вивчення науково-технічного тексту в перекладознавстві охоплює аналіз специфічних особливостей таких текстів, як термінологія, граматичні структури, синтаксичні особливості та стиль, а також пошук відповідних методів їх адекватного перекладу.

Науково-технічні тексти мають певні особливості, що відрізняють їх від інших видів текстів. Перш за все, ці тексти строго формалізовані та характеризуються логічною і чіткою структурою, що сприяє однозначному розумінню матеріалу. Однією з ключових особливостей є використання спеціалізованої термінології. Такі тексти вирізняються термінами, що належать до вузьких галузей знань, і часто ці терміни не мають еквівалентів в інших мовах. Вивчення термінології науково-технічних текстів у перекладознавстві є однією з найважливіших задач, оскільки правильна передача термінів має вирішальне значення для збереження точності змісту.

Ще одним важливим аспектом науково-технічного перекладу є стиль таких текстів. Для науково-технічних документів характерний об'єктивний стиль, який виключає емоційність і суб'єктивність. Це дозволяє чітко та лаконічно передавати інформацію, що має велике значення в технічних

описах, інструкціях або наукових статтях. Л. А. Лисиченко, досліджуючи стилістичні аспекти перекладу науково-технічних текстів, підкреслювала, що основне завдання перекладача – зберегти чіткість і нейтральність стилю, уникаючи можливих стилістичних відхилень, які можуть призвести до спотворення значення тексту [29, с. 149].

Грамматичні та синтаксичні особливості науково-технічного тексту також відіграють важливу роль у перекладознавстві. Наприклад, англійська мова має жорсткий порядок слів у реченні (SVO – підмет, присудок, додаток), тоді як українська мова є більш гнучкою в цьому аспекті. Це означає, що під час перекладу необхідно адаптувати структуру речень, щоб зберегти природність українського тексту, водночас не порушуючи логіку викладу. Крім того, в англійській мові часто використовуються пасивні конструкції, особливо у технічних текстах, де увага зосереджена на дії, а не на виконавцеві. Українська мова менш схильна до використання пасивних конструкцій, тому перекладачі часто перетворюють такі речення в активні, зберігаючи їхню інформативність і точність.

Багато науковців звертали увагу на синтаксичну адаптацію в перекладі науково-технічних текстів, наголошуючи на важливості правильного використання граматичних конструкцій для передачі змісту англійських технічних текстів у перекладі іншими мовами. Зокрема, підкреслюючи складність перекладу багатослівних іменникових груп, характерних для англійських текстів, які вимагають особливих підходів до перекладу українською мовою.

Модальні дієслова є ще однією важливою особливістю англійських науково-технічних текстів. Вони вказують на ступінь зобов'язання або можливості дії (наприклад, *must*, *can*, *should*). Переклад модальних дієслів українською мовою вимагає особливого підходу, оскільки українська мова використовує інші засоби для передачі цих значень. Це може бути досягнуто за допомогою дієслівних або безособових конструкцій, таких як «повинен», «можна», «необхідно». Наприклад, фраза «The user must enter a valid password»

перекладається як «Користувач повинен ввести дійсний пароль» або «Необхідно ввести дійсний пароль», залежно від контексту та стилістичних вимог.

Однією з основних проблем у перекладі науково-технічних текстів є також різниця у використанні часових форм. Англійська мова має складну систему часів, зокрема, перфектні форми, які вказують на завершену дію з актуальними наслідками у теперішньому. Українська мова не має прямої відповідності для перфектних форм, тому переклад таких конструкцій часто потребує адаптації. Наприклад, речення «The system has been updated» можна перекласти як «Система була оновлена» або «Систему оновлено», але в обох випадках втрачається акцент на зв'язок дії з теперішнім часом, що характерно для англійської конструкції [8].

Науково-технічний текст має низку специфічних характеристик, які відрізняють його від інших видів текстів. До них належать: **точність і об'єктивність, використання термінології, логічність і структурованість, обмежена експресивність, чітка аргументація.**

Однією із специфічних характеристик науково-технічного тексту є очність і об'єктивність. Важливо уникати двозначних висловлювань, щоб читач міг правильно зрозуміти і застосувати подану інформацію. Факти повинні бути підтверджені, а висновки – базуватися на наукових методах дослідження.

Точність є однією з ключових вимог до науково-технічних текстів, оскільки від неї залежить правильне сприйняття і застосування інформації, переданої в тексті. Відсутність точності може призвести до неправильного розуміння наукових результатів або технічних інструкцій, що у свою чергу може мати серйозні наслідки в різних галузях: від розробки складних технологій до наукових досліджень, де кожна деталь має вирішальне значення.

Під точністю науково-технічного тексту мається на увазі, перш за все, коректна передача термінології, фактів, цифр і процедур. Ці тексти зазвичай містять велику кількість спеціалізованих термінів, математичних формул,

символів, графіків та інструкцій, і тому навіть невелика похибка в перекладі або інтерпретації може спричинити значні проблеми. Точність науково-технічних текстів забезпечує не лише зрозумілість, а й відповідність між оригіналом і перекладом, що є основною вимогою до перекладу в цій сфері.

Одним із аспектів, що робить точність вирішальною у науково-технічних текстах, є використання термінології. Науково-технічні терміни мають вузьке, конкретне значення, яке часто відрізняється від загальноживаних слів. Це створює труднощі для перекладача, який повинен ретельно підбирати еквіваленти для кожного терміна, щоб зберегти точність і правильність переданого змісту. Наприклад, термін «processor» в ІТ-контексті означає «процесор», що є частиною комп'ютерної системи, тоді як в загальному контексті цей термін може означати «той, хто обробляє». Невідповідність перекладу термінів може не лише спотворити інформацію, але й ускладнити сприйняття тексту спеціалістами.

Іншою важливою складовою точності є граматична і синтаксична відповідність. У науково-технічних текстах речення часто мають складну структуру і містять технічну інформацію, яка потребує чіткого та логічного викладу. Перекладач має враховувати специфічні граматичні та синтаксичні особливості мови-джерела та мови-цілі, щоб забезпечити точність і зрозумілість тексту. Наприклад, англійська мова використовує чіткі і послідовні синтаксичні конструкції, особливо в технічних інструкціях, де порядок слів суворо регламентований (підмет, присудок, додаток). Українська мова, з її більш гнучким синтаксисом, вимагає адаптації, яка, однак, не повинна порушувати основну ідею тексту.

Особливо важливою є точність у перекладі числових даних, математичних і фізичних формул. Навіть найменша похибка, наприклад у позначенні одиниць виміру, може призвести до суттєвих помилок у наукових розрахунках або інженерних проектах. Перекладач повинен бути вкрай уважним до таких деталей і перевіряти кожен елемент на предмет точності відповідності оригіналу. Також важливу роль відіграє правильне передавання

графіків, діаграм і таблиць, які є невід'ємною частиною науково-технічної документації.

Точність також включає передачу логічної послідовності та структури тексту. Науково-технічні тексти часто організовані за чітко визначеними логічними схемами, що допомагають крок за кроком пояснювати процеси, описувати експерименти або розробляти інструкції. Втрата або неправильне передавання цієї логічної послідовності під час перекладу може призвести до плутанини та нерозуміння з боку читача. Це особливо важливо для технічних інструкцій та настанов, де будь-яке порушення структури може призвести до того, що користувач не зможе правильно виконати необхідні операції або налаштування.

Отже, точність у науково-технічних текстах є критичним аспектом, який визначає успішність передачі інформації між фахівцями різних мовних спільнот. Перекладач має бути особливо уважним до термінів, граматики, структури речень і математичних або наукових даних. Невелика похибка може призвести до значних проблем у розумінні тексту, що робить точність головною вимогою в перекладі науково-технічних документів.

Однією з ключових особливостей науково-технічних текстів є насиченість термінологією, що робить їх унікальними та складними для перекладу. Термінологія відіграє вирішальну роль у цих текстах, оскільки саме через спеціалізовані терміни передаються складні наукові концепції, технічні процеси та інноваційні технології. Завдяки термінам можна лаконічно і точно передати складну інформацію, уникнувши багатослівних пояснень, що особливо важливо для наукових і технічних текстів, де стислість і ясність є пріоритетними.

Технічні терміни відображають конкретні поняття або явища, які мають вузьке значення у певній галузі знань. Вони формують основу будь-якого наукового або технічного дискурсу і є одним із найскладніших аспектів для перекладачів, особливо коли термін не має прямого еквівалента у мові перекладу. Використання спеціалізованої лексики вимагає від читача певного

рівня знань у відповідній галузі, а від перекладача – глибокого розуміння змісту тексту та точного володіння термінологією, оскільки навіть найменша помилка може призвести до неправильного тлумачення або втрати сенсу.

Проблема термінологічної точності є однією з основних у перекладознавстві, і багато науковців присвятили свої дослідження цій темі.

Ще одним важливим аспектом використання термінології є явище термінологічної варіативності, яке досліджувала Л. А. Лисиченко. Вона зазначала, що один і той самий термін може мати різні значення залежно від контексту або галузі знань, в якій він використовується. Це особливо характерно для багатозначних термінів, які можуть мати різні інтерпретації в різних науково-технічних дисциплінах. Для прикладу можна розглянути термін «system», який у різних контекстах може означати як комп'ютерну систему, так і будь-яку іншу форму організації чи механізму. Науковиця підкреслювала важливість контекстуального аналізу термінів і адаптації їх до конкретної галузі знань, щоб переклад був максимально точним [32, с. 56].

Євген Скибін досліджував термінологічну еволюцію та динаміку розвитку технічних термінів. Він підкреслював, що у процесі швидкого розвитку технологій багато термінів змінюють свої значення або набувають нових відтінків залежно від контексту використання. Цей процес є особливо характерним для галузі інформаційних технологій, де терміни можуть мати кілька значень одночасно або еволюціонувати разом із розвитком самої технології. Для прикладу можна навести термін «server», який спочатку використовувався виключно для позначення фізичного обладнання, але згодом почав означати також і програмні рішення. Є. Скибін наголошував на необхідності постійного оновлення термінологічних баз і довідників, щоб вони відповідали сучасним тенденціям розвитку науки і техніки [42, с. 60].

Однією з важливих проблем у використанні термінології є переклад аббревіатур і скорочень, які широко використовуються в науково-технічних текстах. Багато англійських термінів скорочуються до аббревіатур (наприклад, API, SQL, HTML), і часто вони не мають усталених відповідників у інших

мовах. У таких випадках перекладачі можуть або залишати аббревіатури без змін, або надавати розгорнуте пояснення їх значення. Важливо, щоб такі рішення не призводили до втрати точності або ясності тексту. Водночас використання англійських аббревіатур у перекладах на інші мови може сприяти стандартизації термінології в глобальному масштабі.

Таким чином, термінологія є основою науково-технічного дискурсу, і її правильне використання є вирішальним для збереження точності та зрозумілості наукових і технічних текстів. Дослідження науковців, допомагають глибше зрозуміти складнощі використання термінів у науково-технічних текстах і розробляти ефективні стратегії для їх перекладу. Знання термінології, її варіативності, контекстуального використання і можливих змін у значеннях дозволяють перекладачам забезпечувати високу точність і відповідність оригіналу, що є ключовим для успішної міжмовної комунікації у сфері науки і техніки.

Науково-технічний текст вирізняється чіткою логічною побудовою, що є важливою характеристикою для ефективного передавання знань та інформації. Особливості такої побудови тісно пов'язані з природою наукового пізнання, де ключовим є розкриття об'єктивних закономірностей та встановлення причинно-наслідкових зв'язків між різними явищами.

Основний принцип побудови науково-технічного тексту полягає у прагненні до систематизації даних і фактів, що базується на суворій логіці. За словами Багато науковців вважають, що текст такого типу часто використовує дедуктивні або індуктивні методи викладу інформації, залежно від характеру досліджуваної проблеми. Дедуктивний підхід передбачає перехід від загального до конкретного, тоді як індуктивний – навпаки, від окремих фактів до загальних висновків. Це дозволяє дослідникам будувати аргументацію, спираючись на перевірені факти, і, таким чином, забезпечувати надійність та обґрунтованість результатів дослідження [8, 9, 35,50].

Крім того, науково-технічний текст має чітку внутрішню структуру, яка зазвичай включає такі елементи, як вступ, основна частина та висновки. Як

підкреслює Ю. Розенблат, кожен з цих елементів виконує свою функцію: вступ ознайомлює читача з контекстом досліджуваної проблеми, основна частина містить детальне обґрунтування і аналіз, а висновки підсумовують отримані результати і пропонують подальші напрями досліджень. Така послідовність сприяє логічному розгортанню думки та дозволяє читачеві легко орієнтуватися у матеріалі [36].

Важливою особливістю науково-технічного тексту є також використання спеціальної термінології, що, за словами Л. Куликової, забезпечує точність і однозначність викладу. На відміну від художнього тексту, де допустимі метафори та образні вирази, науково-технічний текст прагне до максимальної об'єктивності та нейтральності стилю. Це дозволяє уникати двозначностей і сприяє формуванню ясного та логічного сприйняття інформації [15].

Отже, науково-технічний текст вирізняється логічною структурою, систематичністю викладу та чітким формулюванням ідей, що є ключовими чинниками для ефективної передачі знань.

Емоційні або художні засоби вираження практично не використовуються у науково-технічних текстах. Перевага надається об'єктивному та нейтральному стилю, оскільки емоції можуть відволікати від змісту або спотворювати сприйняття інформації.

Еспресивність у науково-технічних текстах викликає особливий інтерес, оскільки ці тексти, на перший погляд, мають бути строго об'єктивними, точними і позбавленими будь-якої емоційної забарвленості. Проте, навіть у таких текстах еспресивність може бути присутньою, хоча й у набагато стриманішій формі, ніж у художніх або публіцистичних текстах.

У науково-технічних текстах еспресивність виконує кілька важливих функцій. Насамперед, вона допомагає зробити текст більш зрозумілим і доступним для читача. Наукові або технічні терміни та конструкції можуть бути складними для сприйняття, тому автор може використовувати певні стилістичні прийоми для спрощення матеріалу та підкреслення

найважливіших моментів. Це можуть бути риторичні питання, повтори, акцентування на ключових термінах або навіть використання образних порівнянь у межах допустимого в науково-технічному дискурсі.

Наприклад, у технічних інструкціях або наукових статтях інколи використовують звороти на кшталт «вкрай важливо», «необхідно підкреслити», «зверніть увагу», що мають на меті звернути увагу на певний аспект дослідження або технологічного процесу. Хоча такі вирази не додають емоційного забарвлення в загальноприйнятому сенсі, вони все ж мають еспресивний потенціал, оскільки підсилюють увагу до важливих елементів.

Також еспресивність у науково-технічних текстах може проявлятися через структуру речень і вибір синтаксичних конструкцій. Довгі, складносурядні речення можуть чергуватися з короткими та чіткими фразами для підкреслення важливих висновків або ідей. Такий прийом сприяє полегшенню сприйняття складного матеріалу та допомагає читачеві краще орієнтуватися в тексті [21].

Ще один аспект еспресивності в науково-технічному стилі стосується використання метафор і аналогій. Хоча на перший погляд здається, що в науці та техніці не місце для подібних художніх засобів, вони часто використовуються для пояснення складних явищ через більш зрозумілі і прості приклади. Наприклад, для опису роботи комп'ютерної системи можуть використовуватися аналогії з людським мозком або з механізмами, що відомі широкому колу людей. Це допомагає не тільки спрощувати сприйняття інформації, але й робить текст більш цікавим і наочним.

З іншого боку, еспресивність у науково-технічних текстах не повинна перевищувати допустимі межі. Основна мета таких текстів – передача інформації максимально точно, без спотворень. Тому надмірна емоційність або занадто часте використання метафор може призвести до того, що читач сприйматиме інформацію як суб'єктивну або навіть спотворену. Важливо дотримуватися балансу між сухістю викладу і невеликими еспресивними елементами, які полегшують розуміння матеріалу.

Таким чином, еспресивність у науково-технічних текстах відіграє допоміжну роль. Вона покликана не емоційно впливати на читача, а структурувати інформацію, робити її більш доступною та чіткою. Основними засобами досягнення цієї мети є підсилювальні конструкції, метафори в межах технічної та наукової термінології, а також синтаксичні прийоми, що полегшують сприйняття складного матеріалу.

Науково-технічні тексти часто будуються на основі аргументів, які підтверджуються дослідженнями, експериментами чи теоретичними розробками. Важливо, щоб кожен висновок базувався на наукових даних і був обґрунтованим.

Твердження, що науково-технічні тексти часто будуються на основі аргументів, підтверджених дослідженнями, експериментами чи теоретичними розробками, є фундаментальним для розуміння природи цих текстів. Суть науково-технічної комунікації полягає у передачі знань і результатів досліджень, які мають бути чіткими, об'єктивними та переконливими. Саме тому важливо, щоб кожен висновок у таких текстах базувався на наукових даних і був обґрунтованим.

Перш за все, науково-технічні тексти мають мету передати нову інформацію, пояснити певне явище або описати технологічний процес. Ця інформація повинна бути достовірною, а тому обґрунтування кожного твердження є необхідним для забезпечення наукової валідності. На відміну від текстів художнього чи публіцистичного характеру, які можуть спиратися на суб'єктивні враження або емоції, науково-технічний текст завжди прагне максимальної об'єктивності. Для цього використовуються аргументи, які базуються на перевірених фактах.

Аргументація у таких текстах має кілька джерел емпіричні дослідження, теоретичні розробки, **посилання на попередні дослідження, логічні висновки.**

Емпіричні дослідження – результати експериментів, що були проведені для перевірки гіпотези. Кожен експеримент має бути детально описаний: як

був організований, які методи використовувались, які отримані результати. Це дозволяє іншим вченим повторити дослідження для підтвердження чи спростування результатів. Емпіричні дані є особливо вагомими, оскільки базуються на спостереженнях та вимірюваннях у реальному світі.

Теоретичні розробки – це моделі, теорії чи формули, які пояснюють певне явище чи процес. У науково-технічних текстах часто використовуються складні теоретичні обґрунтування, які пояснюють, чому і як відбуваються ті чи інші явища. Важливо, щоб такі теорії були підтримані достатньою кількістю даних і визнані науковим співтовариством.

Посилання на попередні дослідження – важлива складова наукової аргументації. Автори науково-технічних текстів часто звертаються до праць своїх попередників, щоб підкріпити власні твердження. Це може бути як підтвердження результатів, так і критичний аналіз попередніх досліджень, що дозволяє поставити нові запитання або переглянути існуючі теорії.

Логічні висновки – це синтез фактів та даних, на основі яких формулюються нові твердження. Кожен висновок повинен бути логічно обґрунтований і виведений із попередньо наведених фактів або теоретичних моделей. Тут важливо уникати логічних помилок, оскільки науково-технічні тексти вимагають строгого дотримання принципів логіки [11, 36, 51].

Наукові дані можуть бути представлені у вигляді таблиць, графіків, схем або діаграм, що робить аргументацію більш наочною і доступною для сприйняття. Використання таких засобів є особливо важливим у технічних текстах, де візуалізація даних дозволяє читачеві швидко зрозуміти взаємозв'язки між змінними або процесами.

Важливим аспектом є також рецензування і перевірка наукових текстів. Перш ніж наукова робота чи технічний документ буде опублікований, він проходить експертну оцінку. Це дозволяє мінімізувати можливість помилок та забезпечити достовірність представлених даних. Саме тому наукові тексти мають бути максимально об'єктивними та детально обґрунтованими, щоб отримати схвалення наукової спільноти.

Отже, науково-технічні тексти базуються на аргументах, підтверджених дослідженнями, теоретичними розробками та експериментами, тому що основною метою таких текстів є передача достовірної та обґрунтованої інформації. Кожен висновок у таких текстах має бути побудований на наукових даних, щоб забезпечити його правильність і переконливість.

У зв'язку з глобалізацією науки і техніки, важливу роль відіграє стандартизація термінології та підходів до написання науково-технічних текстів. Це дозволяє полегшити обмін знаннями між різними країнами і забезпечує уніфіковане сприйняття інформації.

Міжнародна стандартизація відіграє ключову роль у процесі написання науково-технічних текстів, забезпечуючи їхню зрозумілість, точність і однозначність для широкого кола читачів у всьому світі. Вчення багатьох дослідників у цій галузі акцентує увагу на тому, що стандартизація є важливим інструментом для уніфікації наукових та технічних повідомлень, що сприяє глобальному поширенню знань і полегшує співпрацю між різними науковими спільнотами. Важливість стандартизації пов'язана із необхідністю забезпечити єдність термінології, структурованість тексту і правильне тлумачення інформації незалежно від мовного та культурного контексту.

Таким чином, поняття вивчення науково-технічного тексту у перекладознавстві охоплює широкий спектр аспектів, від термінологічних і стилістичних особливостей до синтаксичної та граматичної адаптації. Переклад таких текстів вимагає від перекладача володіння спеціальними знаннями та використання комбінованих підходів, що дозволяє зберегти точність і чіткість переданої інформації. З огляду на швидкий розвиток інформаційних технологій і глобалізацію, важливість цієї сфери дослідження продовжує зростати, сприяючи покращенню міжкультурної комунікації в науково-технічних галузях.

1.2. Характеристика англійських текстів у галузі ІТ

Англійські тексти в галузі інформаційних технологій (ІТ) відзначаються низкою характерних особливостей, які виокремлюють їх серед інших видів технічної літератури. По-перше, вони характеризуються високою термінологічною насиченістю, в якій переважають специфічні терміни, що стосуються апаратного і програмного забезпечення, мережевих технологій, баз даних та кібербезпеки. Серед термінів, які часто вживаються, можна виділити «algorithm», «framework», «cloud computing», «database», «API» та «encryption». Багато з цих термінів мають чітке і конкретне значення лише в контексті технологій, а також часто зустрічаються аббревіатури (наприклад, HTTP, SQL, JSON, CSS), які полегшують сприйняття тексту.

По-друге, важливою рисою англійських ІТ-текстів є їхня чіткість і структурованість. Зазвичай вони логічно поділяються на розділи, підрозділи та абзаци, що дозволяє ефективно передавати складну інформацію. В текстах часто використовуються списки, таблиці та схеми для візуалізації даних, а також зрозумілі заголовки і підзаголовки, які сприяють швидкій навігації по матеріалу.

Формальний і нейтральний стиль також є однією з ключових характеристик таких текстів. Вони написані без емоційних забарвлень та суб'єктивних оцінок, що орієнтує їх на чітке та неупереджене передання інформації. У текстах часто зустрічаються пасивні конструкції, такі як «It is recommended» або «The system is designed to», що підкреслює об'єктивність викладу.

Додатковою важливою характеристикою є орієнтація на вирішення проблем. Більшість англомовних ІТ-текстів фокусуються на конкретних завданнях і пропонують методи їх вирішення, що виявляється у формі інструкцій, кроків або форматів «how-to». Це робить тексти надзвичайно практичними, адже вони містять конкретні вказівки щодо налаштування

програмного забезпечення або вирішення технічних проблем [32 с. 70, 49, с. 45-47].

Також у багатьох ІТ-текстах наводяться приклади програмного коду, які ілюструють концепції або допомагають вирішити певні завдання. Цей підхід робить матеріал більш доступним для фахівців, оскільки вони можуть тестувати та застосовувати код у своїй роботі. Тексти, як правило, дотримуються міжнародних стандартів, оскільки англійська є домінуючою мовою у сфері технологій, що забезпечує їх зрозумілість для спеціалістів з різних країн.

У свою чергу, тексти можуть мати різний рівень технічної складності, враховуючи цільову аудиторію – від новачків до досвідчених програмістів і системних адміністраторів. Незважаючи на це, автори завжди прагнуть досягти максимального рівня доступності та зрозумілості.

Таким чином, англійські тексти в галузі ІТ мають виразну технічну спрямованість, чітку структурованість, насиченість термінологією та акцент на практичних аспектах і рішенні конкретних завдань, що робить їх важливими ресурсами в глобальному професійному середовищі.

Науково-технічні тексти, особливо в галузі інформаційних технологій (ІТ), відзначаються високою насиченістю спеціалізованими термінами, що часто становить виклик для перекладу з англійської на українську мову. У дослідженні Л. А. Лисиченко та інших науковців зазначено, що передача такої лексики потребує не лише знання предметної галузі, але й розуміння стилістичних особливостей, притаманних ІТ текстам [31, с. 79].

Тексти з англійської ІТ-галузі мають велику кількість термінів, що описують апаратні компоненти (hardware), програмне забезпечення (software), бази даних, методи та протоколи безпеки, мови програмування та методи кодування, що потребує точного перекладу. Важливо зазначити, що навіть один і той же термін може набувати різних значень залежно від контексту. Наприклад: «Server»: в англійському ІТ контексті цей термін може означати фізичний пристрій (сервер, який зберігає дані) або програмне забезпечення

(наприклад, серверна програма), яке виконує певні мережеві функції. «Patch»: це може означати виправлення у програмному забезпеченні, яке усуває помилки або додає функціональність. При перекладі важливо вказувати, чи це виправлення безпеки (наприклад, «патч безпеки») чи оновлення (наприклад, «оновлення»).

Приклади перекладу ІТ-термінів, які ілюструють синтаксичні та стилістичні особливості, зокрема: «Database management system (DBMS)» перекладається як «система управління базами даних (СУБД)». Тут важливо зберегти скорочення, бо воно використовується у фаховому середовищі. «Machine learning algorithm» – у перекладі «алгоритм машинного навчання». Цей термін потребує адаптації до українських мовних норм, оскільки дослівний переклад може звучати незрозуміло для не-спеціалістів. «Bug» (програмна помилка) – сленговий термін, що використовується у розмовній англійській мові. У технічних текстах українською мовою він часто перекладається як «помилка» або «баг», а в офіційній документації – лише «помилка» [3, с. 45-46].

Калькування та адаптовані запозичення також є поширеним способом передачі ІТ-термінів. Наприклад: «Networking»: іноді використовується калькований термін «мережеві технології», однак для точного опису можуть застосовувати й кальку «мережування» або адаптоване «мережевий інжиніринг» залежно від контексту. «Firewall»: перекладається як «брандмауер», хоча термін є запозиченням з англійської. Для професійного контексту «брандмауер» зберігає оригінальне значення та звучить природно в українських технічних текстах.

Наукові дослідження Л. А. Лисиченко та інших авторів у сфері технічного перекладу підкреслюють важливість збереження чіткості та точності термінології. При цьому особливо важливо адаптувати синтаксичну структуру речень так, щоб текст залишався зрозумілим для українських спеціалістів і не порушував стилістичні особливості української мови. Наприклад, англійська термінологія часто має короткі конструкції, де кожен

термін додає значення до попереднього, що може вимагати переформулювання українською для збереження логічності та плавності [29, с. 145-147].

Дослідження стилістичних та граматичних особливостей науково-технічного перекладу показують, що перекладачі повинні володіти як термінологічною точністю, так і адаптивністю, щоб адекватно передавати зміст англійських текстів українською. Це особливо важливо для ІТ-галузі, де термінологія швидко змінюється, і запозичення часто стають невід'ємною частиною мови фахівців.

Використання абревіатур та скорочень у науково-технічних текстах є важливим стилістичним аспектом, особливо в ІТ-галузі, де лексика збагачена скороченими формами для полегшення сприйняття складної термінології. Наукові дослідження (наприклад, Л. А. Лисиченко та інших дослідників технічного перекладу) свідчать, що адаптація таких скорочень в українських перекладах є важливою для збереження їх точного значення.

Багато англійських абревіатур, таких як API, RAM, LAN, DNS, вже закріплені в українській технічній мові. У науково-технічних текстах ці абревіатури часто зберігаються в оригінальному вигляді, оскільки вони є зрозумілими фахівцям. API (Application Programming Interface) – зберігається як «API» в українському тексті. Можна використовувати розгорнуту форму «Інтерфейс програмування застосунків», але частіше залишається скорочення. RAM (Random Access Memory) – перекладається як «Оперативна пам'ять» або зберігається як «RAM» у спеціалізованих текстах. При цьому термін RAM є стандартом в ІТ, тому часто використовується без пояснень. LAN (Local Area Network) – перекладається як «локальна мережа» або залишається скороченням LAN, якщо текст орієнтований на фахівців. DNS (Domain Name System) – перекладається як «Система доменних імен», але часто залишають скорочення «DNS», щоб уникнути ускладнення тексту.

Дублювання абревіатур для кращого розуміння Л. А. Лисиченко та інші дослідники пропонують дублювання скорочень у тексті. Наприклад, вперше

згадується аббревіатура з повним терміном, а далі у тексті використовується лише аббревіатура. Так, «Система управління базами даних (СУБД)» може бути наведена з поясненням, а далі лише «СУБД» [29, с. 149].

Калькування та транскрипція є поширеними прийомами при перекладі технічних термінів. Це особливо актуально для науково-технічного перекладу, де зберігання точності й смислової відповідності є важливими для правильного розуміння тексту. Деякі терміни запозичені з англійської мови шляхом транскрипції, тобто збереження звукової форми (наприклад, «лазер» від англ. *laser*), а деякі – через калькування, тобто буквальный переклад елементів слова.

Л. А. Лисиченко досліджувала стилістичні, синтаксичні та граматичні особливості науково-технічного перекладу, особливо в українсько-англійському перекладі. Її праці зосереджені на точності відтворення наукових понять і термінів, зокрема через калькування та транскрипцію [29, с. 150]. Т. Ю. Кияк досліджував методи перекладу в галузі науково-технічної комунікації, зокрема використання калькування для збереження точності при передачі технічних термінів з англійської мови на українську [14, с. 77].

Вивчаючи питання калькування і транскрипції у сфері науково-технічного перекладу, слід навести декілька прикладів: CD-ROM (Compact Disc Read-Only Memory) – часто зберігається як «CD-ROM», але може бути перекладено як «компакт-диск лише для читання». У більшості випадків у професійній літературі зберігається аббревіатура. Wi-Fi (Wireless Fidelity) – часто використовується як «Wi-Fi» або «вай-фай», а в деяких випадках може бути перекладено як «бездротовий зв'язок високої точності» для кращого пояснення функціональності технології у специфічному контексті. RAM (Random Access Memory) – у більшості випадків використовується як «RAM», але в навчальних або популярно-наукових текстах можна зустріти переклад «оперативна пам'ять з довільним доступом». DNA (Deoxyribonucleic Acid) – у наукових текстах часто зберігається як «ДНК», але іноді в поясненнях

використовується повний переклад «дезоксирибонуклеїнова кислота» для точнішого пояснення.

Збереження англійських скорочень у технічних українських текстах є важливим для підтримки міжнародної узгодженості та спрощення комунікації між фахівцями. У науково-технічній термінології багато скорочень і аббревіатур стали загально визнаними стандартами. Їх часто не перекладають, щоб уникнути плутанини та забезпечити чіткість та впізнаваність термінів. Наведено приклади найпоширеніших скорочень, які залишаються незмінними в українському перекладі: Wi-Fi (Wireless Fidelity) – залишається незмінним як «Wi-Fi», адже це міжнародний стандарт бездротового зв'язку, впізнаваний у будь-якій країні. Wi-Fi-enabled devices – «Пристрої з підтримкою Wi-Fi». HTTP (Hypertext Transfer Protocol) – це стандартний протокол передачі гіпертексту, що використовується в адресах веб-сторінок. Залишається без змін для чіткості та відповідності загальноприйнятим стандартам. URL (Uniform Resource Locator) – у тексті зберігається як «URL» без перекладу, оскільки цей термін використовують майже в усіх країнах у незмінній формі. URL of the website – «URL вебсайту». RAM (Random Access Memory) – використовується як «RAM» або «ОЗП» (оперативна пам'ять), але для скорочення в технічних текстах залишається «RAM», адже це спрощує розуміння. Install additional RAM – «Встановити додаткову RAM». CPU (Central Processing Unit) – центральний процесор, часто залишається як «CPU», особливо у випадках, коли скорочення зручне для фахівців. CPU performance – продуктивність CPU». USB (Universal Serial Bus) – як правило, використовується «USB», оскільки це вже загальноживаний термін. Повна назва «універсальна послідовна шина» використовується в описових контекстах або у навчальних матеріалах (USB port → «USB-порт») [5, с. 54-58, 41].

Такі скорочення впізнавані у всьому світі, тому залишення їх без змін сприяє взаєморозумінню серед фахівців різних країн. У багатьох випадках скорочення є компактнішими та простішими для сприйняття, ніж їхні

перекладені відповідники. Скорочення дозволяють скоротити текст, що важливо для технічної документації, де інформація подається лаконічно.

Збереження англійських скорочень у технічних текстах українською мовою обґрунтоване з погляду стандартів і зрозумілості. У випадках, коли скорочення не перекладаються, це допомагає забезпечити чіткість та загальноприйнятну термінологію, необхідну для ефективної комунікації в ІТ-галузі.

Складання термінологічних глосаріїв для технічних текстів – це ефективний спосіб забезпечити термінологічну точність і зрозумілість. Глосарії дозволяють зберігати стабільність у використанні термінів і допомагають читачам легко орієнтуватися в тексті. Науковці, зокрема Л. А. Лисиченко, підкреслюють важливість глосаріїв у науково-технічних текстах, адже саме вони дозволяють уникнути термінологічної плутанини, особливо у випадках, коли зустрічаються численні аббревіатури [31, с. 82].

Слід навести декілька прикладів термінологічних глосаріїв для текстів в галузі ІТ :AI (Artificial Intelligence) – штучний інтелект; ML (Machine Learning) – машинне навчання; NLP (Natural Language Processing) – обробка природної мови; DL (Deep Learning) – глибинне навчання та ін. [45].

Глосарій забезпечує чітке розуміння термінів, допомагає уникати плутанини між подібними термінами й економить час читача, позбавляючи його необхідності шукати пояснення. Наведемо ще декілька прикладів термінологічних глосаріїв для текстів в галузі ІТ: IoT (Internet of Things) – Інтернет речей; RFID (Radio-Frequency Identification) – радіочастотна ідентифікація; M2M (Machine to Machine) – зв'язок «машина з машиною»; MQTT (Message Queuing Telemetry Transport) – протокол для телеметрії в черзі повідомлень [6].

Глосарій полегшує розуміння складної термінології в документації ІТ, допомагаючи користувачам розрізняти специфічні протоколи і технології, зокрема для взаємодії пристроїв: TCP/IP (Transmission Control Protocol/Internet Protocol) – протокол керування передачею/Інтернет-протокол; VPN (Virtual

Private Network) – віртуальна приватна мережа; DNS (Domain Name System) – система доменних імен; HTTP/HTTPS (Hypertext Transfer Protocol/Secure Hypertext Transfer Protocol) – протокол передачі гіпертексту / захищений протокол передачі гіпертексту.

Глосарій допомагає відслідковувати численні протоколи та стандарти мережевої комунікації, що є критично важливим для інженерів і технічних фахівців. Глосарії зменшують кількість звернень до зовнішніх джерел для з'ясування значень, сприяють єдності термінів, що особливо важливо в перекладі великих технічних документів, сприяють взаєморозумінню між різними фахівцями, особливо в міжнародних командах, де англомовні терміни можуть бути невідомі.

Таким чином, використання глосаріїв з аббревіатурами та скороченнями підвищує ефективність і зрозумілість текстів, особливо у випадках, коли ці скорочення є

Умовні терміни в ІТ – це специфічні слова, які мають чітко визначені значення у відповідній галузі, що зазвичай відрізняються від їхніх загальних значень у розмовній мові. Зокрема, такі терміни, як *framework*, *library*, *algorithm*, часто вживаються в контексті програмування, де вони описують конкретні інструменти, підходи або процеси. Оскільки ці слова мають чіткі, усталені значення, вони зазвичай залишаються без змін або перекладаються так, щоб передати їхній фаховий сенс.

Наведемо і розглянемо деякі приклади умовних термінів у галузі інформаційних технологій. Першим серед них, виокремимо – «*Framework*» в ІТ означає структуру або набір інструментів і бібліотек, які спрощують розробку програмного забезпечення, надаючи готові компоненти та правила: «*Django is a web framework in Python*» – «*Django* – це фреймворк для розробки вебдодатків мовою *Python*». Часто використовується без перекладу, як «фреймворк», хоча в деяких випадках може бути замінений словом «каркас» або «рамковий інструмент». Наступним прикладом є використання терміна «*Library* (Бібліотека)». Проаналізувавши даний приклад, ми зауважили, що

«Library» в ІТ означає набір готових функцій і класів, які полегшують розробку, дозволяючи уникнути дублювання коду: «NumPy is a library for numerical computing in Python» – «NumPy – це бібліотека для числових обчислень у Python». Перекладається як «бібліотека» і стосується специфічно програмних бібліотек, відрізняючись від традиційного значення слова. Цікавим і неоднозначним прикладом є «Algorithm», що означає набір інструкцій або процес, який виконує певне завдання в програмуванні. Алгоритми використовуються для сортування даних, шифрування тощо: «The Dijkstra algorithm finds the shortest path in a graph» – «Алгоритм Дейкстри знаходить найкоротший шлях у графі». Перекладається як «алгоритм» і зберігає аналогічне значення, яке має і в інших технічних галузях. Ще розглянемо декілька моделей умовних термінів. Варто відзначити – «Repository», що вказує на місце зберігання коду і версій у системах контролю версій, таких як Git: «The code is stored in a GitHub repository» – «Код зберігається в репозиторії на GitHub». Зазвичай перекладається як «репозиторій» і позначає структуру, де зберігаються файли і відстежуються зміни. Наступною моделлю використання терміну є «Protocol (Протокол)» «Protocol» – це стандартний набір правил для передачі даних між пристроями або програмами: «HTTP is a protocol for transferring hypertext on the web» – «HTTP – це протокол для передачі гіпертексту в Інтернеті» Терміни «протокол» та «передача даних» відображають специфічне значення у сфері ІТ.

Цікавим є використання терміна «Script (Скрипт)». «Script» – це програма або набір команд, що виконується інтерпретатором, зазвичай без компіляції: «This script automates the data cleaning process» – «Цей скрипт автоматизує процес очищення даних». Використовується як «скрипт» і позначає невеликі програми для виконання конкретних завдань.

Ще одним значущим прикладом є «Commit (Коміт)». «Commit» у Git та інших системах контролю версій означає фіксацію змін коду в репозиторії: «Make sure to commit changes before pushing them to the server» – «Не забудьте

комітиту зміни перед тим, як відправити їх на сервер» В українському перекладі часто залишається як «коміт», що відображає специфічне значення процесу фіксації змін [6].

Зрозумілість для фахівців: ІТ-термінологія є стандартом у всьому світі, тож терміни зрозумілі всім фахівцям незалежно від їхньої мовної належності. Залишення термінів без змін або їх переклад дозволяє уникати плутанини, зберігаючи уніфіковану структуру документації. Використання усталених термінів зменшує час на пояснення, адже вони легко впізнаються у технічних текстах.

Таким чином, умовні терміни в ІТ часто залишаються без змін або отримують специфічні переклади, щоб зберегти точність і зрозумілість у науково-технічних текстах.

Лаконічність та однозначність є важливими характеристиками текстів у сфері інформаційних технологій (ІТ). Ці особливості забезпечують чіткість, ефективність та точність комунікації, що є критично важливим у наукових і технічних документах. Лаконічність передбачає уникнення зайвих деталей та фокусування на конкретних аспектах інформації. У ІТ-текстах часто використовується формат «коротко і по суті», що особливо важливо для технічних документів, інструкцій, специфікацій або довідників. Це допомагає читачам швидко засвоїти основну інформацію без зайвих витрат часу на непринципові деталі.

Однозначність у текстах є надзвичайно важливою, оскільки ІТ-сфера вимагає точності. Тексти повинні уникати багатозначності або невизначеності, щоб користувачі могли точно зрозуміти інструкції або опис технології. Це особливо важливо в документації, де неточності можуть призвести до помилок у виконанні завдань. У документації до програмного продукту команда розробників може вказати:

Неоднозначне формулювання: «Додаток може працювати швидко».

Однозначне формулювання: «Додаток обробляє запити користувачів за

2 секунди на 1000 записів».

Однозначні формулювання забезпечують точність інформації, що, у свою чергу, запобігає потенційним помилкам у виконанні завдань. І. С. Квітко зазначає, що однозначність у наукових текстах є критично важливою для забезпечення точності та зрозумілості, особливо в документації та технічних специфікаціях [12].

Лаконічність і однозначність є важливими характеристиками науково-технічних текстів у сфері ІТ. Використання цих принципів допомагає забезпечити чіткість та ефективність комунікації, що є надзвичайно важливим для читачів, які прагнуть швидко і точно засвоїти необхідну інформацію.

Фокус на практичності є ключовим аспектом науково-технічних текстів у сфері інформаційних технологій (ІТ). Це передбачає надання читачеві конкретних, практично застосовуваних знань, що дозволяє ефективно вирішувати завдання та використовувати технології.

Тексти в ІТ часто мають практичний характер, надаючи чіткі кроки або інструкції (How-to). Це особливо важливо в документації до програмного забезпечення, де користувачам потрібні зрозумілі та прості вказівки для виконання конкретних дій. Така структура дозволяє користувачам швидко виконати необхідні дії.

У текстах програмування майже завжди наводяться приклади коду, що демонструють застосування певних концепцій на практиці. Це допомагає читачам зрозуміти, як теоретичні знання реалізуються в реальних сценаріях.

Фокус на практичності в науково-технічних текстах є невід'ємною частиною ефективної комунікації в ІТ. Наявність чітких інструкцій, прикладів коду та орієнтації на вирішення проблем дозволяє читачам швидко і ефективно застосовувати отримані знання на практиці.

Отже, англійські тексти в галузі інформаційних технологій (ІТ) відзначаються специфічними характеристиками, які забезпечують їхню ефективність та зрозумілість. По-перше, висока термінологічна насиченість, що включає специфічні терміни та аббревіатури, відображає складність та

динамічність цієї сфери. Використання чіткої і структурованої організації тексту, а також формального і нейтрального стилю, сприяє зручності сприйняття та передачі інформації.

Орієнтація на вирішення конкретних завдань через інструкції та приклади програмного коду робить англійські ІТ-тексти практичними і корисними для фахівців різного рівня. Важливість точності перекладу термінів вказує на необхідність адаптації до українських мовних норм, щоб зберегти зрозумілість для читачів.

Дослідження стилістичних, синтаксичних та граматичних аспектів технічного перекладу підкреслюють, що перекладачі повинні бути адаптивними та уважними до нюансів мови. Використання термінологічних глосаріїв сприяє стабільності термінології та запобігає плутанині, забезпечуючи швидкий доступ до визначень.

Таким чином, англійські тексти в ІТ-галузі є не лише ресурсами знань, але й важливими інструментами для комунікації в міжнародному професійному середовищі. Розуміння їхніх особливостей та складностей, зокрема у перекладі, є критично важливим для підтримки ефективної комунікації та професійної взаємодії.

1.3. Основні принципи перекладу текстів у галузі ІТ

Переклад текстів у галузі інформаційних технологій (ІТ) є багатоаспектним процесом, що вимагає дотримання певних принципів для забезпечення точності, адекватності та зрозумілості тексту. Основними принципами перекладу науково-технічних текстів у сфері ІТ є точність передачі змісту, термінологічна узгодженість, адаптація тексту до культури цільової аудиторії (локалізація), а також глибоке знання предметної області перекладачем. Кожен із цих принципів має ключове значення у забезпеченні якісного перекладу, що сприяє доступу до сучасних технологій та інновацій у глобальному масштабі.

Першим і найважливішим принципом перекладу текстів у галузі ІТ є точність. Технічні тексти в ІТ зазвичай мають високу інформаційну насиченість, і навіть найменша неточність у перекладі може призвести до серйозних помилок у розумінні або використанні програмного забезпечення, продукту чи послуги. Точність перекладу вимагає, щоб перекладач зберігав максимально можливу відповідність між оригінальним текстом і його перекладом. Особливо це стосується термінів та спеціалізованих понять, які можуть мати різні значення в залежності від контексту. Наприклад, термін «stack» може означати різні технології у контексті програмування або певні структури даних, тому перекладач повинен мати глибоке розуміння контексту, щоб правильно передати сенс.

Адекватність та точність перекладу є одними з ключових вимог до перекладу текстів у сфері інформаційних технологій (ІТ). Ці два поняття, хоч і взаємопов'язані, мають окремі характеристики і специфічні вимоги, які визначають якість перекладу. Для забезпечення адекватного й точного перекладу ІТ-текстів необхідно дотримуватись низки принципів, серед яких: правильна передача термінології, збереження структурної відповідності, локалізація та глибоке знання предметної галузі. Аналіз цих принципів дозволяє зрозуміти важливість точності й адекватності при роботі з технічними текстами.

Під точністю перекладу розуміється максимальне відтворення змісту оригінального тексту з урахуванням деталей, які є важливими для правильного розуміння матеріалу. У сфері ІТ це особливо важливо, оскільки тексти часто мають технічний характер і містять точні інструкції щодо роботи з програмним забезпеченням, інтерфейсами, алгоритмами або технічними процесами. Найменша неточність у перекладі може призвести до неправильного розуміння суті продукту або навіть до помилок у роботі програмного забезпечення. Наприклад, неправильне перекладення інструкції для налаштування серверного обладнання може призвести до некоректної конфігурації, що ставить під загрозу роботу всієї системи.

Один із найскладніших аспектів точності перекладу ІТ-текстів пов'язаний із передачею спеціалізованої термінології. У більшості випадків англійська мова є мовою оригіналу для технічної документації в ІТ, і багато термінів є усталеними та використовуються в усьому світі без перекладу, наприклад, такі як «API», «cloud computing», «firewall». Однак, деякі терміни можуть мати кілька варіантів перекладу або бути новими, що потребує особливої уваги перекладача. Точний переклад передбачає не лише знання термінології, але й правильне застосування відповідників, які використовуються у конкретній сфері ІТ. Знання контексту та практик використання термінів у різних мовних спільнотах стає критично важливим для досягнення точності.

Адекватність перекладу, у свою чергу, охоплює ширше поняття. Вона передбачає не лише точну передачу змісту, але й адаптацію тексту відповідно до культурних, мовних та технічних особливостей цільової аудиторії. Адекватний переклад – це переклад, який відповідає очікуванням користувача в цільовій мові та зберігає функціональність оригіналу. У цьому контексті важливу роль відіграє локалізація, яка включає адаптацію форматів дат, часу, чисел, валют і навіть технічних стандартів. Наприклад, інтерфейси програмного забезпечення, призначені для користувачів у різних країнах, повинні бути перекладені так, щоб бути зрозумілими та зручними у використанні. Невідповідність цих аспектів може спричинити плутанину та складнощі у використанні продукту.

Адекватність також передбачає дотримання стилістичних норм і граматичних особливостей мови перекладу. Англійська мова в ІТ-текстах часто використовує номіналізацію, інфінітивні й герундіальні конструкції, а також пасивний стан, що робить текст більш формальним і відстороненим. Українська мова менш схильна до використання таких конструкцій, тому для досягнення адекватності перекладу перекладачі часто змінюють структуру речень, переводячи пасивні конструкції в активні або перетворюючи номіналізації на дієслівні конструкції. Наприклад, англійське «The system was

developed to improve performance» може бути адекватно перекладено українською як «Систему розробили для покращення продуктивності», що звучить природніше для української мови [10, 12, 23, 26].

Ще однією важливою складовою адекватності є збереження логічних і смислових зв'язків між частинами тексту. Англійські ІТ-тексти часто використовують складні підрядні речення, що можуть бути складними для перекладу. Перекладач повинен зберегти ці смислові зв'язки, але водночас адаптувати речення відповідно до норм української мови, що може вимагати зміни порядку слів або навіть розбиття довгих речень на кілька коротших.

Окрему увагу варто звернути на використання автоматизованих інструментів перекладу, таких як системи машинного перекладу та CAT (Computer-Assisted Translation) інструменти. Вони можуть значно полегшити роботу перекладача, особливо при роботі з великими обсягами технічної документації. Однак автоматичні перекладачі не завжди здатні забезпечити належний рівень адекватності та точності. Машинний переклад часто не враховує культурні та стилістичні нюанси мови перекладу, що вимагає ретельного редагування і перевірки з боку професійного перекладача.

Таким чином, аналіз адекватності та точності перекладу ІТ-текстів показує, що ці два поняття є взаємопов'язаними і одночасно доповнюють одне одного. Точність забезпечує правильну передачу технічних аспектів і термінів, а адекватність – відповідність змісту культурним і мовним очікуванням цільової аудиторії. Для досягнення високоякісного перекладу ІТ-текстів перекладачі повинні володіти глибокими знаннями у сфері технологій, добре розуміти контекст використання термінології та вміти адаптувати текст до мовних стандартів цільової аудиторії. Ці аспекти забезпечують функціональність і доступність перекладеного продукту для широкого кола користувачів, сприяючи поширенню інновацій у глобальному масштабі.

Адекватність перекладу охоплює більш широке поняття, ніж точність. Вона передбачає не лише правильну передачу змісту, але й адаптацію тексту відповідно до культурних, мовних та технічних особливостей цільової

аудиторії. Адекватний переклад – це такий переклад, який відповідає очікуванням користувача, зберігаючи функціональність оригіналу. [27, 35, 36].

Аспект локалізації є також важливим компонентом адекватності перекладу. Це стосується не лише мовних особливостей, але й адаптації форматів дат, часу, чисел, валют та інших елементів до специфіки цільової аудиторії. Крістофер Тайсон підкреслював, що локалізація має критичне значення для зручності використання програмного забезпечення, особливо в різних регіонах світу. Наприклад, інтерфейс, розроблений для США, може потребувати суттєвих змін для ринку в Європі або Азії, де відрізняються стандарти подання інформації [52].

Ю. Макарова вказувала на необхідність володіння перекладачем глибокими знаннями у сфері ІТ, щоб забезпечити адекватність перекладу технічної документації. Недостатня обізнаність у предметній області може призвести до серйозних помилок. Вона зазначала, що перекладач має не лише розуміти терміни, але й правильно їх застосовувати в контексті, зважаючи на технічні особливості програмних або апаратних рішень [36, 45].

З точки зору автоматизації процесу перекладу, дослідники, такі як Маріон Уїлкс, досліджували роль машинного перекладу в ІТ-секторі. М. Уїлкс звертала увагу на те, що системи автоматизованого перекладу, хоча й допомагають перекладачам обробляти великі обсяги технічної інформації, часто не можуть забезпечити достатній рівень адекватності через складність термінології та необхідність адаптації текстів до мовних особливостей. Тому, хоча машинний переклад може бути корисним на початковому етапі, він потребує обов'язкового постредагування з боку професійних перекладачів [8].

Отже, аналіз адекватності та точності перекладу ІТ-текстів свідчить про те, що ці поняття є взаємопов'язаними і взаємодоповнюваними. Точність перекладу гарантує правильну передачу технічних аспектів і термінів, тоді як адекватність забезпечує відповідність тексту культурним і мовним очікуванням цільової аудиторії. Дослідники зробили значний внесок у дослідження цих аспектів, підкреслюючи необхідність збереження як

точності, так і адаптації тексту. Використання сучасних технологій перекладу може допомогти спростити процес, але людський фактор залишається вирішальним для забезпечення високої якості перекладу ІТ-текстів.

Другим важливим принципом є термінологічна узгодженість. Тексти в ІТ часто містять багато спеціалізованої термінології, яка повинна перекладатися послідовно та однозначно. Багато термінів у галузі ІТ мають усталені відповідники українською мовою або використовуються в оригінальній англійській формі без перекладу. Для забезпечення точності та уникнення плутанини перекладачі використовують спеціалізовані термінологічні бази та глосарії, які допомагають підтримувати узгодженість у використанні термінів. Наприклад, терміни «firewall», «cloud computing», «API» часто залишаються неперекладеними, оскільки вони є загальноприйнятими в галузі ІТ, і спроба їх дослівного перекладу може спричинити незрозуміння або неправильне тлумачення [45].

Принцип термінологічної узгодженості є одним із найважливіших у перекладі текстів, особливо в сфері інформаційних технологій (ІТ). Цей принцип передбачає, що терміни, використані в тексті, повинні перекладатися однаковою чиною у всіх частинах документа, незалежно від контексту або структури речення. Така послідовність є критично важливою для зрозумілості та точності технічної документації, адже навіть незначні варіації у перекладі термінів можуть призвести до плутанини, неправильного тлумачення і, в результаті, до помилок у застосуванні технічної інформації.

Термінологічна узгодженість вимагає від перекладача чіткого знання предметної галузі та використання фахових ресурсів, таких як термінологічні бази даних, глосарії та інші інструменти, що забезпечують точне відтворення термінів. Це особливо важливо в ІТ, де багато понять мають усталені значення, які не підлягають зміні або довільній інтерпретації. У багатьох випадках, англійські терміни, які використовуються у сфері ІТ, не мають адекватних перекладних відповідників в українській мові, що ставить перед перекладачами додаткові виклики. У таких випадках перекладач повинен

вирішити, чи зберегти термін у його оригінальній формі, чи знайти відповідний переклад, спираючись на усталені стандарти та практики.

В. Кияк також досліджувала питання термінологічної узгодженості, підкреслюючи, що в перекладі науково-технічних текстів послідовність термінів не лише підвищує зрозумілість, але й забезпечує належну функціональність тексту. Вона звертала увагу на використання глосаріїв і термінологічних баз даних як на інструменти для підтримання узгодженості термінології, що особливо важливо у великих проектах, де працює кілька перекладачів або команд [14, с. 77-78].

Зарубіжні дослідники, такі як Крістофер Тайсон, також вивчали питання термінологічної узгодженості в контексті глобалізації ІТ-текстів. К. Тайсон акцентував увагу на тому, що в умовах глобальних ринків термінологічна узгодженість є критичним фактором для забезпечення зрозумілості продукту на різних мовах. Він підкреслював важливість стандартизації термінів на міжнародному рівні для забезпечення узгодженості між різними мовними версіями технічних текстів [53].

Таким чином, принцип термінологічної узгодженості є критично важливим у перекладі ІТ-текстів, оскільки дозволяє забезпечити послідовність, зрозумілість і точність технічної документації. Дослідження науковців значно сприяли розумінню того, як узгодженість термінів впливає на якість перекладу і на те, як перекладачі можуть використовувати інструменти для досягнення цієї узгодженості. Важливість термінологічної узгодженості особливо проявляється у сферах із високим рівнем спеціалізації, таких як ІТ, де помилки в термінології можуть спричинити серйозні наслідки для користувачів і технічної команди.

Третім принципом є локалізація або адаптація тексту до специфіки культури та мови цільової аудиторії. Локалізація охоплює не лише переклад тексту, а й адаптацію форматів дат, чисел, часу, валюти, а також технічних стандартів до вимог місцевого ринку. Крім того, локалізація передбачає адаптацію стилю й тональності тексту для забезпечення його доступності та

зрозумілості для кінцевого користувача. Наприклад, у перекладі програмного забезпечення або веб-додатків, важливо враховувати, як відображаються повідомлення інтерфейсу, щоб користувач міг інтуїтивно зрозуміти їх.

Локалізація та адаптація тексту до специфіки культури й мови цільової аудиторії є критично важливими аспектами у перекладі науково-технічних текстів, особливо у сфері інформаційних технологій (ІТ). Локалізація виходить за межі звичайного перекладу і включає процеси адаптації не лише лінгвістичних, але й культурних, технічних і регіональних особливостей тексту, що дозволяє зробити його зрозумілим та релевантним для кінцевого користувача. Для ефективного перекладу ІТ-текстів перекладачам потрібно враховувати низку чинників, пов'язаних із місцевими традиціями, мовними нормами, технічними стандартами та очікуваннями цільової аудиторії.

Ключовою складовою локалізації є адаптація мовних ресурсів до особливостей конкретної культури. Тексти у сфері ІТ часто містять специфічну термінологію, яка не завжди має прямі відповідники в інших мовах. Оскільки англійська мова є основною мовою для науково-технічної комунікації, перекладачі мають визначити, які терміни слід залишити в оригіналі (калька), а які потребують локалізованих відповідників. Наприклад, термін «cloud computing» можна залишити в оригіналі, оскільки він є загальноновживаним у міжнародній практиці, або адаптувати як «хмарні обчислення». Крім того, важливо враховувати граматичні та стилістичні особливості мови перекладу.

Локалізація також передбачає врахування культурних особливостей. Культура впливає на сприйняття інформації, форматування тексту, вибір стилістичних засобів та навіть структуру самого документа. Наприклад, у деяких країнах використовується 12-годинний формат часу, тоді як в інших – 24-годинний. Такі деталі можуть здаватись незначними, але саме вони формують зручність та ефективність взаємодії користувача з продуктом. К. Тайсон у своїх дослідженнях підкреслював, що адаптація таких елементів, як формат дат, чисел, валют та одиниць виміру, є ключовою частиною

локалізації технічних текстів і програмного забезпечення, особливо у міжнародному контексті [52].

Адаптація також вимагає врахування технічних стандартів і нормативів, які можуть відрізнятися залежно від регіону. Наприклад, у різних країнах використовуються різні стандарти для електротехнічного обладнання, програмного забезпечення та навіть інтернет-протоколів. Важливість цього аспекту була підкреслена Е. О. Куц, яка зазначала, що успішна локалізація текстів у галузі ІТ вимагає не лише перекладацьких навичок, але й знання технічних особливостей ринку, для якого адаптується продукт. Це може включати дотримання нормативних вимог щодо безпеки, технічної документації або ліцензування [28, с. 215].

Ще одним важливим аспектом локалізації є адаптація інтерфейсів користувача (UI/UX). Програмне забезпечення або веб-сайти мають бути не лише зрозумілими, але й зручними для використання у різних культурах. Локалізація інтерфейсів може включати адаптацію текстових елементів, піктограм, кольорів або навіть структури сторінок. М. Уїлкс досліджувала питання локалізації користувацьких інтерфейсів і підкреслювала, що ефективна локалізація може значно підвищити задоволеність користувачів, особливо в тих випадках, коли програмне забезпечення використовується у міжнародних компаніях або великих корпораціях із багатонаціональним складом співробітників [53].

Значну роль у локалізації відіграють автоматизовані системи перекладу та CAT-інструменти (Computer-Assisted Translation). Вони дозволяють зберігати термінологічну узгодженість і забезпечувати ефективність процесу локалізації. Однак автоматизовані системи не завжди здатні повністю врахувати культурні та мовні нюанси, що вимагає обов'язкового залучення фахівців для постредагування текстів. М. Уїлкс також звертала увагу на роль людського фактора в процесі локалізації, зазначаючи, що автоматизовані інструменти значно спрощують технічні аспекти перекладу, але не можуть замінити професійного підходу до культурної адаптації [53].

Отже, локалізація та адаптація текстів до специфіки культури й мови цільової аудиторії є комплексним процесом, що вимагає ретельного підходу як з лінгвістичної, так і з культурної точки зору. Вона включає адаптацію термінології, граматичних структур, форматів часу, дат, чисел, а також врахування технічних стандартів та очікувань користувачів у різних регіонах. Це дозволяє забезпечити повноцінне сприйняття інформації та ефективну взаємодію користувачів з продуктами ІТ-сфери у глобальному контексті.

Ще одним важливим аспектом є граматичні особливості перекладу. Англійська мова часто використовує такі граматичні конструкції, як номіналізація (перетворення дієслів у іменники) або пасивні конструкції, які є характерними для науково-технічного стилю. В українській мові такі конструкції менш поширені, що може спричинити труднощі під час перекладу. Наприклад, пасивні конструкції в англійській мові широко використовуються для акцентування на дії, а не на виконавцеві, тоді як в українській частіше застосовуються активні конструкції або безособові форми. Для перекладача важливо розуміти ці відмінності та адаптувати граматичні структури відповідно до норм української мови.

Граматичні особливості перекладу науково-технічних текстів, зокрема в галузі інформаційних технологій (ІТ), є важливим аспектом, який визначає якість і зрозумілість перекладеного матеріалу. Англійська мова, яка є основною для написання ІТ-документації, значно відрізняється від української як за граматичними, так і за синтаксичними правилами. Це створює певні труднощі для перекладачів, які мають не лише точно передати зміст тексту, але й адаптувати його до граматичних норм української мови. До основних граматичних особливостей перекладу ІТ-текстів належать використання номіналізацій, пасивних конструкцій, інфінітивів, герундіїв та складних синтаксичних структур, що потребують спеціальних підходів до перекладу.

Однією з головних проблем є переклад номіналізованих конструкцій. Англійська мова має тенденцію до використання номіналізації, тобто перетворення дієслів у іменники, що дозволяє зробити текст більш

формальним та лаконічним. Наприклад, у реченні: «Implementation of the system was completed successfully», використання номіналізації (слово «implementation») створює формальність, яка є типовою для науково-технічних текстів. Проте в українській мові номіналізації використовуються рідше, і подібні конструкції краще передавати через дієслівні форми, що робить текст більш зрозумілим для читача. Таким чином, це речення може бути перекладене як «Систему успішно впровадили», що є більш природним для української мови [25, с. 60-62].

Іншою значною граматичною особливістю є переклад пасивних конструкцій. В англійській мові пасивний стан дуже поширений, особливо в технічних текстах, де він використовується для акцентування на дії або процесі, а не на виконавцеві дії. Наприклад, речення «The system was updated to improve performance» у пасивному стані не вказує на суб'єкта дії, що є типовим для науково-технічного стилю. В українській мові пасивні конструкції менш поширені, і перекладачі часто надають перевагу активним або безособовим формам. Зазначене вище речення можна перекласти як «Систему оновили для покращення продуктивності», що більш відповідає українському мовному стандарту.

Використання інфінітивних та герундіальних конструкцій є ще однією характерною рисою англійської мови. Інфінітиви та герундії часто використовуються як підмети або додатки в англійськомовних технічних текстах, що надає реченню компактності. Наприклад, речення «Configuring the system requires attention» використовує герундій «configuring», що є типовим для англійської мови. В українській мові такі конструкції потребують трансформації, оскільки герундій не має прямого відповідника. Для перекладу українською мовою це речення може бути перетворене на підрядне речення: «Налаштування системи вимагає уваги». Т. Б. Маслова у своїх дослідженнях підкреслювала, що такі конструкції вимагають ретельного опрацювання, адже просте калькування з англійської мови не завжди є прийнятним і може порушити граматичні норми української [38, с. 40].

Складносурядні та складнопідрядні речення також становлять виклик для перекладачів. Англійські ІТ-тексти часто використовують довгі складні речення, які об'єднують кілька ідей або процесів у межах одного висловлювання. У таких випадках українська мова вимагає розбиття речення на кілька коротших або ж перегрупування компонентів для збереження логічної послідовності та зрозумілості. Наприклад, речення «The software was designed to improve efficiency, reduce costs, and enhance user experience» може бути перекладене як декілька окремих речень: «Програмне забезпечення розроблене для підвищення ефективності. Воно також знижує витрати та покращує взаємодію з користувачем». Це дозволяє зробити текст більш структурованим та легким для сприйняття.

Окрім вищезгаданих аспектів, важливу роль відіграє правильна інтерпретація та переклад модальних дієслів, що широко використовуються в англійських технічних текстах для вираження можливості, необхідності або умов. Англійські модальні дієслова, такі як *must*, *should*, *may*, часто не мають прямого відповідника в українській мові й потребують контекстуального перекладу. Наприклад, речення «The system must be updated» може бути перекладене як «Систему необхідно оновити», де модальне дієслово *must* передається через українське дієслово «необхідно».

Таким чином, граматичні особливості перекладу ІТ-текстів вимагають від перекладачів глибокого розуміння обох мовних систем і вміння застосовувати відповідні трансформації для збереження змісту й одночасного дотримання граматичних норм української мови. Номіналізації, пасивні конструкції, інфінітиви, герундії та складні синтаксичні структури часто потребують адаптації для покращення читабельності та зрозумілості тексту.

Технічні тексти насичені вузькоспеціалізованою термінологією, яка часто не має точних аналогів в інших мовах, що ускладнює процес перекладу. Наприклад, такі терміни, як *virtualization*, *cloud computing*, або *kernel*, мають складну технічну природу і потребують точного розуміння для правильного перекладу. Машинний переклад може стикатися з труднощами в адаптації

таких термінів, оскільки вони можуть бути по-різному трактовані в різних контекстах. Крім того, технічні тексти вимагають високої точності та однозначності, адже будь-яка неточність або двозначність може вплинути на функціонування програмного забезпечення або апаратури.

Джеффри Хінтон запропонував підхід до машинного перекладу на основі глибокого навчання, який став основою для сучасних систем нейронного машинного перекладу (NMT). Ця технологія, використовуючи глибокі нейронні мережі, здатна краще враховувати контекст і забезпечувати більш точний переклад складних конструкцій. Наприклад, NMT дозволяє перекладати такі фрази, як «distributed computing architecture» або «load balancing» із врахуванням контексту, що підвищує якість перекладу [52].

Однак, незважаючи на розвиток технологій, машинний переклад технічних текстів все ще має свої обмеження. Нейронні мережі не завжди справляються з багатозначними термінами або специфічними синтаксичними структурами, що часто зустрічаються в технічній документації. Наприклад, слово «port» може означати як «порт» у сенсі інтерфейсу для підключення обладнання, так і «переносити» (дані чи програму), залежно від контексту. У таких випадках машинний перекладач може зробити помилку, не маючи достатнього контексту для правильної інтерпретації.

Серед сучасних підходів до МП найбільш популярним є нейронний машинний переклад, який завдяки використанню великих обсягів даних забезпечує кращу якість перекладу порівняно зі старими методами, такими як статистичний машинний переклад (SMT). Однак, незважаючи на переваги NMT, він також потребує постредагування людиною, особливо при перекладі технічних текстів. Це пов'язано з тим, що навіть найсучасніші алгоритми можуть робити помилки у вузькоспеціалізованих термінах, або у випадках, коли потрібно адаптувати переклад до конкретної технічної культури чи стандартів компанії. Наприклад, при перекладі фрази «multithreading optimization» машинний перекладач може неадекватно інтерпретувати

контекст, і лише фахівець зможе точно скоригувати переклад, щоб він відповідав галузевим стандартам.

Важливість постредагування стає особливо очевидною в практичних прикладах використання МП у локалізації програмного забезпечення. Наприклад, великі ІТ-компанії, такі як Google і Microsoft, активно використовують машинний переклад для локалізації своїх продуктів, але завжди залучають фахівців для постредагування. Це дозволяє забезпечити точність перекладу і його відповідність технічним вимогам. Крім того, локалізація часто потребує адаптації не лише термінології, але й стилю, щоб текст був зрозумілим для користувачів у різних країнах.

Тож, машинний переклад технічних текстів у галузі ІТ є важливим інструментом для пришвидшення процесу перекладу та економії ресурсів. Завдяки розвитку таких технологій, як нейронний машинний переклад, якість перекладу значно покращилася, проте технологія ще не є ідеальною. Для забезпечення високої точності та відповідності специфічним вимогам галузі необхідне постредагування перекладів людиною. Така комбінація машинної і людської праці дозволяє досягти найкращих результатів у перекладі технічної документації, що є критично важливим для успішного функціонування програмного забезпечення та систем в умовах глобального ринку.

Таким чином, основні принципи перекладу ІТ-текстів – це точність, термінологічна узгодженість, локалізація та спеціалізовані знання перекладача. Ці принципи дозволяють забезпечити якісний переклад, який відповідає як технічним, так і культурним вимогам цільової аудиторії.

Переклад у сфері ІТ вимагає унікального поєднання лінгвістичних та технічних навичок. Основні принципи, такі як термінологічна точність, збереження функціонального стилю, адаптація до культурного контексту та використання спеціалізованих інструментів автоматизації перекладу, є ключовими для забезпечення якісного перекладу в цій галузі. Успішний переклад ІТ-текстів забезпечує належний рівень комунікації між

розробниками, користувачами та іншими зацікавленими сторонами, сприяючи ефективному функціонуванню технологічних рішень.

1.4. Особливості граматичних структур англійської та української мов у контексті ІТ

Розвиток інформаційних технологій (ІТ) супроводжується збільшенням кількості багатомовних ресурсів та глобалізацією комунікації. У зв'язку з цим важливим аспектом є вивчення особливостей граматичних структур англійської та української мов у контексті перекладу технічної документації та комунікації в ІТ-секторі. Англійська мова є домінуючою в галузі технологій, що ставить перед перекладачами завдання адаптувати специфічні граматичні конструкції до української мови, зберігаючи точність та зміст повідомлень.

У контексті розвитку інформаційних технологій (ІТ) значною мірою збільшується кількість багатомовних ресурсів і глобалізується комунікація. Одним із ключових аспектів цієї глобалізації є переклад технічної документації та комунікація в ІТ-секторі, де англійська мова виступає домінуючою. Це ставить перед перекладачами завдання адаптувати специфічні граматичні конструкції англійської мови до норм української мови, зберігаючи при цьому точність і зміст технічних текстів.

Однією з найбільш помітних синтаксичних відмінностей між англійською та українською мовами є порядок слів у реченні. Англійська мова характеризується жорстким порядком слів, який зазвичай відповідає схемі підмет–присудок–додаток (SVO – Subject-Verb-Object). Це особливо помітно в технічних текстах, де чіткість і структурованість викладу мають вирішальне значення для однозначного розуміння. Наприклад, у реченні «The system processes the data» чітко визначено, хто виконує дію і на чому вона спрямована. Українська мова, навпаки, має більш гнучкий порядок слів, що дозволяє змінювати місце компонентів речення залежно від контексту чи стилістичних

потреб. Наприклад, речення «Система обробляє дані» може бути реорганізоване як «Дані обробляє система». Це не змінює змісту, проте акцентує увагу на різних частинах речення. Така гнучкість може створювати труднощі при перекладі технічної документації, оскільки в ІТ важливо зберігати чіткість і лаконічність.

Ще однією важливою граматичною відмінністю є використання пасивних конструкцій. В англійській мові пасивні конструкції є поширеним явищем, особливо в технічних текстах, де важливо зосередити увагу на самій дії або її результаті, а не на виконавці. Наприклад, речення «The file is processed by the system» акцентує увагу на тому, що файл було оброблено, тоді як особа чи система, яка це здійснила, є другорядною. В українській мові пасивні конструкції менш поширені, і частіше використовуються активні форми або безособові конструкції. Наприклад, переклад фрази «The file is processed by the system» як «Файл обробляється системою» є граматично правильним, однак у багатьох випадках українські перекладачі віддають перевагу активним конструкціям типу «Система обробляє файл», щоб уникнути зайвого пасивного формулювання [41].

Використання пасивних конструкцій у контексті інформаційних технологій (ІТ) є важливим аспектом технічного письма, оскільки вони забезпечують об'єктивність і формальність викладу. Пасивний голос дозволяє зосередитися на дії чи процесі, а не на виконавцеві дії, що особливо важливо в ситуаціях, де акцент на результаті є більш важливим, ніж особа, яка його здійснює. Наприклад, у реченні «The software was developed by a team of engineers» увага акцентується на створеному програмному забезпеченні, а не на команді, яка його розробила. Це підкреслює важливість продукту в інформаційних технологіях, де кінцевий результат є визначальним для користувача.

Пасивні конструкції часто використовуються у документації, технічних звітах та наукових статтях, що стосуються ІТ. У таких текстах важливо передати інформацію чітко і зрозуміло, зосереджуючи увагу на фактах і

результатах, а не на суб'єктах. Наприклад, у технічних специфікаціях або документації до програмного забезпечення формулювання «The system is designed to optimize performance» («Система спроектована для оптимізації продуктивності») є характерним прикладом пасивного голосу, який дозволяє акцентувати увагу на функціональності системи без відволікання на деталі, пов'язані з її розробниками.

Крім того, пасивні конструкції використовуються для опису процесів, які є стандартними або загальноприйнятими в ІТ-середовищі. Наприклад, «Data is processed using algorithms» («Дані обробляються за допомогою алгоритмів») демонструє загальну практику в обробці даних, не зосереджуючи увагу на конкретному виконавцеві. Це допомагає створити відчуття універсальності і загальності процесу, що робить інформацію більш доступною для широкого кола читачів.

Однак, варто зазначити, що надмірне використання пасивних конструкцій може призвести до неясності і заплутаності тексту. З метою досягнення оптимального балансу між активним і пасивним голосом, важливо розуміти контекст і цільову аудиторію. У ситуаціях, де конкретний виконавець дії має значення (наприклад, у випадку звітів про помилки або досягнення проектів), активні конструкції можуть бути більш доречними.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що використання пасивних конструкцій у контексті інформаційних технологій є важливим інструментом для створення чітких, об'єктивних і формальних текстів. Вони сприяють ясному сприйняттю інформації, підкреслюючи важливість результатів та процесів, що відбуваються в ІТ-середовищі. Однак перекладачі та автори технічних текстів повинні уважно підходити до вибору граматичних конструкцій, щоб уникнути можливих недоліків, пов'язаних із надмірним використанням пасивного голосу.

Суттєвим викликом під час перекладу є також складні іменникові групи, характерні для англійської мови. У технічних текстах часто зустрічаються багатослівні терміни: «data processing system» або «network security protocol»,

які складаються з кількох іменників, що уточнюють один одного. В українській мові такі терміни зазвичай перекладаються за допомогою складених іменних словосполучень або прикметників. Наприклад, «data processing system» перекладається як «система обробки даних». Це показує, що для збереження точності та зрозумілості змісту перекладачі повинні докладати зусиль до реорганізації структури фрази.

Окрім того, англійська мова часто використовує аббревіатури, особливо в технічній сфері (наприклад, SQL server, API endpoint). В українській мові такі аббревіатури не завжди мають відповідники, тому при перекладі технічних текстів інколи доводиться або використовувати англійські скорочення без змін, або розгорнуто пояснювати їх значення.

Модальні дієслова також відіграють важливу роль у технічній документації англійською мовою. Вони виражають різні ступені вимог, дозволів або рекомендацій, наприклад, can, must, should. У реченнях, наприклад, «The user must enter a valid password» дієслово «must» підкреслює обов'язкову дію. В українській мові немає прямого відповідника для модальних дієслів, тому їхні значення передаються за допомогою дієслівних конструкцій або безособових форм. Наприклад, переклад «The user must enter a valid password» може виглядати як «Користувач має ввести дійсний пароль» або «Необхідно ввести дійсний пароль».

Використання модальних дієслів у контексті інформаційних технологій (ІТ) є важливим аспектом технічного письма, оскільки ці дієслова допомагають формулювати різноманітні відтінки значення, що стосуються можливості, необхідності, дозволу або ймовірності дій. Модальні дієслова, такі як «can», «must», «may», «should», «might», і «will» відіграють важливу роль у створенні чітких і зрозумілих інструкцій, рекомендацій і описів процесів у галузі ІТ.

Одним із найпоширеніших модальних дієслів у технічних текстах є «can», яке зазвичай вказує на можливість або здатність. Наприклад, речення «The application can run on multiple platforms» («Застосунок може працювати

на кількох платформах») чітко передає інформацію про функціональність програмного забезпечення. Використання «can» у такому контексті не лише підкреслює можливості системи, але й забезпечує сприйняття продукту як гнучкого та адаптивного.

Модальне дієслово «must» часто вживається для вираження необхідності або обов'язковості. Наприклад, у документації для користувачів можна зустріти формулювання «Users must authenticate before accessing the system» («Користувачі повинні автентифікуватися перед доступом до системи»). Це створює чіткі вимоги та підкреслює важливість дотримання вказаних процедур, що є критично важливим у сфері безпеки інформації.

Модальні дієслова, такі як «should» і «may» використовуються для надання рекомендацій і опису ймовірності. Наприклад, «Users should regularly update their passwords» («Користувачі повинні регулярно оновлювати свої паролі») надає пораду, яка, хоч і не є обов'язковою, є бажаною для забезпечення безпеки. У свою чергу, «The system may experience downtime during maintenance» («Система може зазнати простою під час технічного обслуговування») вказує на ймовірність події, що дозволяє користувачам заздалегідь підготуватися до можливих незручностей [19, с. 85-87].

Крім того, модальні дієслова допомагають формулювати прогнози або плани в ІТ. Наприклад, «We will implement the new features by the end of the month» («Ми реалізуємо нові функції до кінця місяця») чітко передає намір команди, що є важливим для управління проектами та встановлення термінів. Важливість точного вираження намірів у технічних текстах не можна переоцінити, оскільки це допомагає уникнути непорозумінь і забезпечує чіткість у комунікації.

Крім того, модальні дієслова в технічному письмі можуть використовуватися для формування умовних конструкцій, що є важливим для опису сценаріїв, які залежать від певних умов. Наприклад, «If the user does not follow the instructions, the application may not function properly» («Якщо користувач не дотримується інструкцій, застосунок може працювати

неправильно») чітко вказує на залежність між діями користувача та результатами.

Таким чином, використання модальних дієслів у контексті інформаційних технологій має суттєве значення для формування чітких, зрозумілих і коректних технічних текстів. Ці дієслова дозволяють передати різні відтінки значення, що стосуються можливості, необхідності та ймовірності дій, створюючи об'єктивний та інформативний стиль викладу. Врахування особливостей модальних дієслів під час написання технічних документів, інструкцій, специфікацій та звітів є важливим для досягнення високої якості комунікації в ІТ-середовищі.

Окремої уваги заслуговує також питання часових форм. Англійська мова має багату систему часів, зокрема прості, тривалі та перфектні форми, які точно передають послідовність подій. Наприклад, у реченні «The system has been updated» використання Present Perfect вказує на те, що система була оновлена нещодавно і це має наслідки в теперішньому часі. В українській мові немає точної відповідності для перфектних часів, тому перекладачі використовують більш загальні часові форми, наприклад «Система була оновлена» або «Систему оновлено», що передає сам факт події, але не акцентує увагу на її часових рамках.

Використання часових форм у контексті інформаційних технологій (ІТ) є критично важливим для чіткої та точної передачі інформації. Часові форми допомагають визначити, коли відбуваються певні дії або процеси, що має значення для розуміння інструкцій, технічної документації та опису функціональності програмного забезпечення. У технічному письмі часто застосовуються три основні часи: теперішній, минулий і майбутній, кожен з яких виконує свою специфічну роль у комунікації.

Теперішній час, зокрема простий теперішній (present simple) і теперішній тривалий (present continuous), є найпоширенішим у технічних текстах. Простий теперішній час часто використовується для опису загальних фактів, функцій програмного забезпечення або систем. Наприклад, речення

«The software operates on multiple platforms» («Програмне забезпечення працює на кількох платформах») повідомляє про постійну характеристику програми. Теперішній тривалий час може використовуватися для опису дій, що відбуваються в даний момент або в даний період часу, наприклад: «The team is developing a new feature» («Команда розробляє нову функцію»). Це формулювання підкреслює активність і процес, що триває, що може бути важливим для комунікації в умовах швидкого розвитку технологій.

Минулий час, зокрема простий минулий (past simple) і минулий тривалий (past continuous), часто використовується для опису дій або подій, що відбулися раніше. Наприклад, «The system was updated last week» («Систему оновили минулого тижня») повідомляє про завершену дію в минулому, що може бути критично важливим у технічних звітах або документації. Минулий тривалий час може використовуватися для опису тривалих дій у минулому, які переривались або відбувались одночасно з іншими подіями: «While the engineers were testing the software, they discovered a bug» («Поки інженери тестували програмне забезпечення, вони виявили помилку»). Таке формулювання дозволяє передати більше інформації про контекст і хід подій, що може бути важливим для аналізу проблем.

Майбутній час, зокрема простий майбутній (future simple) і майбутній тривалий (future continuous), використовується для опису дій, які відбудуться в майбутньому. Простий майбутній час часто застосовується для вираження планів або намірів, наприклад: «We will release the update next month» («Ми випустимо оновлення наступного місяця»). Це формулювання чітко визначає терміни та очікувані результати, що є критично важливим для управління проектами. Майбутній тривалий час може бути використано для опису дій, які триватимуть у певний момент у майбутньому, наприклад: «By the end of the year, the team will be working on the new platform» («До кінця року команда працюватиме над новою платформою»). Таке формулювання підкреслює процес, який буде продовжуватися, що може бути важливим для планування ресурсів та термінів [9, 12, 15, 25].

Отже, правильне використання часових форм у контексті інформаційних технологій є важливим для досягнення ясності та точності у технічному письмі. Теперішній час допомагає описати функціональність і активність, минулий час дозволяє аналізувати завершені дії, а майбутній час визначає плани і прогнози. Врахування часових форм є критично важливим для написання ефективних технічних документів, інструкцій, звітів та описів продуктів, оскільки вони допомагають уникнути непорозумінь і забезпечують точність комунікації в динамічному світі інформаційних технологій.

Таким чином, переклад технічних текстів з англійської українською мовою в ІТ-секторі супроводжується значними викликами, пов'язаними з граматичними відмінностями між цими двома мовами. Перекладачі мають не лише глибоко розуміти обидві мови, але й бути обізнаними зі специфікою технічної термінології та синтаксису. Крім того, в умовах глобалізації та домінування англійської мови у сфері ІТ часто використовується комбінований підхід до перекладу, де англійські терміни частково запозичуються, а частково адаптуються до українських мовних норм. Тому для досягнення адекватного перекладу технічної документації необхідно враховувати відмінності в граматичних структурах та термінології, забезпечуючи при цьому точність і чіткість переданої інформації.

Висновки до розділу 1. У 1 розділі розглянуто теоретичні основи перекладу науково-технічних текстів, зокрема у галузі ІТ, а також особливості, які варто враховувати під час перекладу таких текстів з англійської на українську мову.

Поняття вивчення науково-технічного тексту у перекладознавстві: було визначено сутність науково-технічного тексту як специфічного виду тексту з високим рівнем стандартизації та термінологічною точністю. З'ясовано, що особливості науково-технічного стилю полягають у точності, логічній послідовності та використанні спеціалізованої лексики. Це вимагає від перекладача високого рівня знань у предметній сфері та здатності зберігати стилістичну та змістову точність.

Під час написання магістерського дослідження було проаналізовано основні особливості англійських текстів у галузі ІТ, зокрема значну кількість нових термінів, аббревіатур, а також використання вузькоспеціалізованої лексики. В англійських ІТ-текстах часто зустрічається стислість викладу та велика кількість запозичень з інших мов, що також створює виклики для перекладу на українську мову.

Ми розглянули ключові принципи перекладу, зокрема дотримання точності термінів, адаптація до особливостей української мови та забезпечення доступності змісту для українського читача. Акцентовано на важливості створення глосаріїв та чіткого визначення еквівалентів для нових або специфічних ІТ-термінів. Нами було здійснено та проведено аналіз граматичних відмінностей між англійською та українською мовами, зокрема вживання пасивних конструкцій, специфіки розташування слів у реченнях та відмінності в морфології. Такі особливості важливо враховувати, щоб переклад відповідав правилам української граматики та зберігав зрозумілість і стилістичну узгодженість.

У підсумку, слід зазначити, хоча англійська та українська мови мають спільні риси у структурі технічного письма, існують суттєві відмінності, які можуть вплинути на переклад і адаптацію матеріалів. Знання цих особливостей є важливим для ефективної комунікації в галузі інформаційних технологій.

Таким чином, цей розділ дозволив визначити основні засади, що сприятимуть забезпеченню точності та адекватності перекладу ІТ-текстів з англійської на українську мову.

РОЗДІЛ 2.

ГРАМАТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ ІТ-ТЕКСТІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

2.1. Синтаксичні особливості англійських науково-технічних текстів у галузі ІТ

Англомовні науково-технічні тексти в галузі інформаційних технологій (ІТ) мають особливі синтаксичні характеристики, які покликані забезпечити точність, структурованість і формальність. Викладення складних технічних понять, програмних процесів і алгоритмів висуває високі вимоги до синтаксичної побудови, сприяючи чіткому та послідовному висвітленню інформації. Відповідно до досліджень Л. А. Лисиченко, ці особливості допомагають зберігати логічність і забезпечують надійність комунікації в технічному контексті [31, с. 81].

Англійські ІТ-тексти відзначаються високим рівнем складності синтаксичних конструкцій, що зумовлено необхідністю чіткого та точного викладення технічних аспектів. Використання складнопідрядних і складносурядних речень дозволяє авторам ефективно передавати взаємозв'язки між різними етапами процесів, а також логіку їх виконання. Ці конструкції забезпечують точність, що є критично важливим у технічному контексті, де навіть найменша неточність може призвести до серйозних наслідків.

Складнопідрядні речення в ІТ-текстах зазвичай включають умовні, причинно-наслідкові та часопросторові підрядні конструкції. Це дає змогу детально описати різні аспекти процесу, акцентуючи на їх взаємозв'язках. Наприклад, «If the data is correctly formatted, which is essential for processing, it can be efficiently loaded into the database». У цьому реченні умовна частина «If the data is correctly formatted» підкреслює важливість правильної підготовки

даних перед їх завантаженням, а підрядна конструкція «which is essential for processing» пояснює причину важливості цього етапу.

Також, складнопідрядні речення можуть використовуватися для опису альтернативних сценаріїв або умов, що впливають на результати. **Наприклад**, «If the backup is not completed, the data may be lost, which can result in significant downtime». Ця конструкція ілюструє важливість виконання резервного копіювання, а також наслідки, які можуть виникнути в разі його невиконання. Використання таких речень у технічних текстах підкреслює важливість дотримання процедур безпеки та обережності.

Складносурядні речення в ІТ-текстах використовуються для з'єднання різних ідей, які мають рівнозначний статус у контексті обговорюваної теми. Це дозволяє авторам надавати паралельну інформацію та акцентувати на кількох важливих аспектах одночасно. Наприклад, «The algorithm processes the data, and it generates the output, which can be visualized in real-time». У цьому прикладі два дії («processes» і «generates») поєднані складносурядним зв'язком «and», що дозволяє підкреслити, що обидва процеси відбуваються одночасно. Як зазначає І. В. Тарасенко, це дозволяє зберігати структуру висловлювань простішою, зберігаючи при цьому зрозумілість і компактність [46, с. 25-27].

Складносурядні речення також можуть використовуватися для опису взаємозалежних дій, що відбуваються в рамках одного процесу, створюючи більш насичене зображення описуваного процесу.

Наприклад, «The software is designed to improve performance, but it also requires regular updates to maintain its efficiency». Ця структура підкреслює важливість якості програмного забезпечення, вказуючи на два ключові аспекти: його функцію і вимогу до обслуговування. Поєднання позитивного та негативного аспектів через складносурядне речення створює більш збалансоване уявлення про продукт.

Використання складних синтаксичних конструкцій, зокрема складнопідрядних і складносурядних речень, є критично важливим для технічних текстів, оскільки ці речення дозволяють точно передавати складні

концепції та деталі. Наприклад, у сфері ІТ автори можуть описувати складні алгоритми, процеси обробки даних або технічні специфікації, де важлива кожна деталь. Складнопідрядні речення дозволяють деталізувати інформацію, надаючи читачеві змогу зрозуміти всі нюанси описуваного процесу.

Складні синтаксичні конструкції сприяють формуванню логічних зв'язків між ідеями, що є надзвичайно важливим у технічних текстах, де описуються процеси, пов'язані з виконанням певних дій. Наприклад, наукові статті та технічні звіти часто використовують складнопідрядні речення для побудови чіткої логіки в поясненні взаємозалежностей між етапами дослідження чи розробки.

Використання складних речень дозволяє уникати повторень, що робить текст більш компактним і легким для сприйняття. В технічному дискурсі, де інформація повинна бути представлена максимально стисло, це є важливим аспектом. Замість того, щоб повторювати ідеї в кількох простих реченнях, автор може з'єднати їх в одному складному реченні, що покращує загальну зрозумілість тексту.

Використання складнопідрядних і складносурядних речень у технічних текстах, особливо в галузі ІТ, є важливим засобом для забезпечення точності, логічності та компактності висловлювань. Ці синтаксичні конструкції допомагають авторам ефективно передавати складні технічні концепції, формуючи чіткі логічні зв'язки між ідеями і забезпечуючи економію слів. В результаті, читач отримує ясний і зрозумілий текст, що полегшує процес засвоєння інформації та сприяє кращому розумінню технічних аспектів.

Пасивні конструкції в науково-технічних ІТ-текстах допомагають зосередити увагу на процесах, а не на виконавцеві дії, що особливо важливо в контексті технічної документації. Використання пасивного стану дозволяє досягти об'єктивності, створюючи більш формальний стиль, а також робить текст доступнішим для читача, коли виконавець дії не є центральним елементом інформації. **Наприклад**, «The codebase was refactored to improve system performance». Пасивний зворот у цьому реченні фокусується на

результаті (рефакторинг для підвищення продуктивності), залишаючи поза увагою автора дії. Таке формулювання часто застосовується в офіційних звітах, технічних інструкціях, де важливим є результат, а не особа, що виконала дію. Л. А. Лисиченко відзначає, що пасивний стан є засобом досягнення формальності й лаконічності в англійських технічних текстах, зокрема в галузі ІТ [32, с. 70-71].

В українському перекладі такі конструкції іноді замінюють на активні з використанням неозначеної форми, але в багатьох випадках пасивність зберігається, щоб передати формальність та об'єктивність.

Науково-технічні ІТ-тексти характеризуються термінологічною насиченістю, оскільки кожне поняття має чітке та вузьке значення. Також характерним є вживання номіналізацій – перетворення дій у іменники, що додає тексту формальності та дозволяє уникати надлишкової деталізації. **Наприклад**, «The implementation of the new protocol resulted in a substantial decrease in response time». Цей приклад демонструє використання номіналізації («implementation» замість «implemented»), що додає формальності тексту, роблячи його більш лаконічним. Номіналізації є особливо важливими для стислого викладу, дозволяючи уникати зайвої деталізації та зосереджуватися на основному змісті.

Також важливим аспектом є використання термінів, таких як «protocol», «response time», що дозволяє уникати надлишкових пояснень. Оскільки терміни в ІТ мають чіткі та стандартизовані значення, вони полегшують передачу змісту, забезпечуючи точність.

Пропонуємо декілька прикладів, що ілюструють розглянуті аспекти:

Оригінал: «The team implemented the new protocol».

Номіналізація: «The implementation of the new protocol was completed successfully».

У представленому прикладі номіналізація («implementation») підкреслює сам процес без акценту на дії виконавців, що робить текст більш формальним і стислим.

Оригінал: «We are testing the software».

Номіналізація: «The testing of the software is ongoing».

Використання терміна «testing» замість «test» робить речення менш особистим і більше акцентує на самому процесі.

Таким чином, термінологічна насиченість і використання номіналізації є ключовими аспектами науково-технічних ІТ-текстів. Вони сприяють точності, формальності та лаконічності викладу, що є важливими для ефективної комунікації між фахівцями.

Інверсія є важливим стилістичним засобом у технічних текстах, особливо в галузі інформаційних технологій (ІТ), де вона дозволяє акцентувати увагу на критично важливих аспектах процесу або властивостях об'єкта. Завдяки зміні стандартного порядку слів інверсія підкреслює певні елементи, допомагаючи читачу зосередитися на ключових деталях або умовах, які є важливими для розуміння логіки тексту. Такий стиль особливо доречний у технічних інструкціях, де акцентування сприяє точності виконання процедур.

Наведемо декілька прикладів інверсії в англомовних ІТ-текстах:

Оригінал: «Not until all security measures were implemented, could the system be launched». Аналізуючи подане речення, слід зазначити, що інверсія підкреслює, що безпека є основною умовою перед запуском системи, що важливо для акцентування на пріоритетності безпеки в ІТ-системах.

Оригінал: «Only after completing the necessary code reviews, was the project deemed ready for deployment». У цьому реченні, використання інверсії акцентує на завершенні рецензування коду як ключовій передумові для введення проєкту в експлуатацію, що підкреслює значення якості та відповідності стандартам.

Оригінал: «Little did the developers anticipate the challenges posed by the legacy system integration». Це речення є доказом того, що інверсія привертає увагу до несподіваних труднощів інтеграції з застарілою системою, що вказує на потенційні ризики та необхідність підготовки.

При перекладі технічних текстів з англійської українською мовою інверсія адаптується з урахуванням українських граматичних та стилістичних норм. Втім, акцентування важливих деталей можна зберегти, застосовуючи відповідний порядок слів або інтонаційні виділення.

Дослідження, присвячені інверсії у науково-технічних текстах, зокрема в ІТ-документації, підкреслюють її роль у забезпеченні чіткості та виділенні ключових аспектів. Дослідники зазначають, що інверсія є потужним засобом акцентування, який дозволяє керувати увагою читача, особливо у випадках, коли послідовність дій чи умовність є критичними для розуміння [19, 37]. Таким чином, інверсія у технічних ІТ-текстах є ефективним інструментом для акцентування значущих деталей, і її застосування варіюється залежно від мовних і стилістичних норм цільової мови.

Умовні речення є ключовим стилістичним засобом у науково-технічному дискурсі, зокрема в галузі інформаційних технологій (ІТ), де вони слугують для опису можливих сценаріїв, прогнозування ризиків та формулювання гіпотез. Завдяки умовним конструкціям можливо чітко окреслити потенційні наслідки технічних рішень чи певних умов, що допомагає забезпечити прозорість викладу та зрозумілість технічних інструкцій. Зазвичай умовні речення складаються з частини, що описує умови, за яких відбудеться певна подія (наприклад, за допомогою структури «if» чи «when»), та частини, яка визначає результат або наслідок (наприклад, використання «then»). Такий стиль підходить для документів, де важливо визначити логічні зв'язки між умовами та їх наслідками, що часто трапляється у технічних інструкціях та рекомендаціях.

Приклади умовних речень у технічному ІТ-контексті ілюструють різні сценарії, у яких важливі аспекти висвітлюються через логічні взаємозв'язки. Наприклад, умовна конструкція «If the server load exceeds capacity, then the system could experience significant delays» демонструє взаємозалежність між перевантаженням сервера та можливими затримками у роботі системи. Інший приклад, «When the database is not regularly maintained, data integrity issues may

arise», показує, як нехтування регулярним обслуговуванням бази даних може призвести до проблем з цілісністю даних. У ще одному випадку умовне речення «Should a network failure occur, the backup protocols will activate to prevent data loss» підкреслює негайність дій у разі збою мережі, ілюструючи, як система підготовлена до непередбачуваних подій. Такі конструкції дозволяють технічним фахівцям акцентувати увагу на важливості дотримання певних вимог для уникнення ризиків.

У перекладах умовних речень з англійської мови українською зазвичай зберігається аналогічна структура для точного передання змісту, що є необхідним у технічних текстах, де кожен елемент речення може бути критично важливим для розуміння. Наприклад, речення «If the security patches are not applied, then the system remains at risk» у перекладі звучатиме: «Якщо патчі безпеки не будуть застосовані, система залишатиметься під загрозою». Структура збережена для точного відтворення потенційного ризику. Інший приклад, «Unless the user permissions are updated, unauthorized access may occur», можна перекласти як «Якщо права користувачів не будуть оновлені, можливий несанкціонований доступ», де умовне речення також зберігає акцент на необхідності оновлення прав доступу. Це важливо для забезпечення послідовності та точності, адже умовні конструкції дозволяють читачеві чітко зрозуміти умови, за яких відбуваються або можуть відбутися певні події [49, с. 46-47].

Дослідження Л. С. Ковалю підкреслює важливість умовних речень у забезпеченні передбачуваності та чіткості в технічних текстах, зокрема у документації, де необхідно не тільки описувати можливі ризики, але й пропонувати шляхи їх запобігання [17, с. 49].

Отже, умовні речення є ефективним засобом для формулювання гіпотез та прогнозів у технічних текстах, забезпечуючи логічну послідовність та чіткість висловлювань. Їх використання у перекладах з англійської українською мовою є особливо важливим для збереження умовності та

передбачуваності, що сприяє кращому розумінню потенційних ризиків та сценаріїв дій у сфері ІТ.

Синтаксичні особливості англійських науково-технічних текстів у галузі ІТ значною мірою визначають їхню точність, лаконічність і об'єктивність. Використання складнопідрядних конструкцій, пасивного стану, номіналізацій, інверсії та умовних речень дозволяє передавати складні технічні ідеї логічно та структуровано. Ці характеристики мають важливе значення для правильного розуміння змісту та ефективної комунікації в ІТ-середовищі.

При перекладі українською мовою важливо зберігати оригінальну структуру англійських текстів, адаптуючи її до особливостей української мови, що дозволяє зберігати точність і формальність викладу.

2.2. Переклад дієслівних конструкцій та часових форм

Переклад дієслівних конструкцій і часових форм у контексті інформаційних технологій (ІТ) – це важлива та складна задача, яка вимагає ретельного підходу до синтаксичних, граматичних і стилістичних особливостей мови оригіналу. Враховуючи значні відмінності між англійською та українською мовами, завдання забезпечення точності й чіткості перекладу ускладнюється особливостями передачі часових форм, конструкцій та термінології, специфічних для сфери ІТ. Оскільки англійська мова має більш розвинену систему часових форм, зокрема перфектні та продовжені аспекти, перекладачі стикаються з труднощами у збереженні оригінального значення та смислових нюансів, важливих для технічного тексту.

Англійські часові форми, наприклад, мають низку специфічних форм для передачі тривалих або завершених дій у минулому та майбутньому. Англійське речення «The software has been updated» ілюструє використання перфектного часу, де акцент зроблено на зв'язок минулої дії з теперішнім моментом. Цей аспект часу англійської мови дозволяє підкреслити, що дія

відбулася, але її ефект залишається актуальним у теперішньому часі, що є особливо важливим для ІТ-сфери, де оновлення чи інші зміни можуть мати значний вплив на подальше функціонування програмного забезпечення. В українському перекладі, однак, ця дія може передаватися у минулому часі – «Програмне забезпечення було оновлено», що може частково втратити акцент на теперішній актуальності цієї дії. О. О. Садовий наголошує на важливості врахування цього аспекту при перекладі, адже перехід на минулий час у подібних конструкціях може вплинути на точність передання значення в ІТ-документації [40, с. 47-48].

Ще одна поширена проблема при перекладі технічних текстів полягає у передачі фразових дієслів, які є невід'ємною частиною англійської граматики і мають широке використання в технічній термінології. Фразові дієслова часто вживаються в англійській мові для опису технічних процесів і дій, зокрема у сфері ІТ, але ці конструкції не завжди мають прямі відповідники в українській мові. Наприклад, у технічному контексті «to back up data» означає «створити резервну копію даних». Дослівний переклад цієї конструкції може ввести читача в оману, оскільки «back up» має специфічне значення у технічному контексті і не відображає початкове значення слова «back» як «назад».

Значний виклик для перекладачів також становлять дієслова, які використовуються у різних значеннях залежно від контексту, і терміни, що можуть мати кілька варіантів перекладу в українській мові. Наприклад, дієслово «to deploy» у сфері ІТ може означати «впроваджувати», «розгортати» або «встановлювати» залежно від конкретного завдання чи етапу проєкту. Термінологічна розбіжність у перекладі може спричинити помилки або навіть втрату важливої інформації, тому перекладач повинен уважно аналізувати текст і обирати варіант перекладу відповідно до значення терміна у певному контексті. В. Ф. Муратова зазначає, що технічні тексти потребують не лише знання термінології, але й розуміння специфічних технічних процесів, які описуються в тексті, адже це дозволяє перекладачеві забезпечити точність та адекватність перекладу [39, с. 120].

Ще один аспект, який ускладнює переклад дієслівних конструкцій у сфері ІТ, – це різноманіття інструкцій та керівництв, де дієслівні форми часто використовуються в імперативному (наказовому) способі. Зазвичай такі інструкції є короткими та конкретними, як-от «Select the file» або «Install the application». У таких випадках переклад має бути максимально точним і однозначним, аби уникнути непорозумінь під час виконання інструкцій користувачами. Однак в українській мові імперативні конструкції можуть мати кілька варіантів передачі, що може викликати плутанину серед читачів або користувачів програмного забезпечення. Перекладачі повинні дотримуватися загальноприйнятих формулювань, прийнятих у галузі ІТ, щоб забезпечити послідовність та стандартність, що є необхідним для коректного сприйняття та виконання інструкцій. Водночас під час перекладу імперативних форм важливо зберігати ясність і стислість, адже це також сприяє зручності користування інструкцією.

Отже, переклад дієслівних конструкцій та часових форм у технічних текстах ІТ вимагає від перекладачів глибокого розуміння специфіки як мовної, так і технічної сфери. Це зумовлено необхідністю точно передавати смислове навантаження, уникаючи перекручень або втрати важливих нюансів, які можуть впливати на розуміння інструкцій, описів процесів чи технічних характеристик програмного забезпечення. Дослідження у цій галузі підкреслюють важливість перекладацького досвіду та професіоналізму, а також потребу у використанні стандартизованих формулювань і термінології для забезпечення точності та зрозумілості перекладу.

2.3. Проблеми узгодження часу і способу дії у перекладі

Проблеми узгодження часу і способу дії у перекладі в контексті інформаційних технологій (ІТ) є значними і можуть вплинути на точність, зрозумілість та якість технічних текстів. Особливості англійської та української мов, а також специфіка ІТ-термінології ускладнюють цей процес.

По-перше, різниця в системах часів між англійською та українською мовами може викликати труднощі в узгодженні часів. В англійській мові існує більш розвинена система часів, включаючи прості, перфектні та продовжені форми, які в українській можуть не мати прямих відповідників. Наприклад, англійське речення «The application has been updated» використовує теперішній перфект для акцентування зв'язку дії з теперішнім моментом. При перекладі на українську мову це може бути виражено в минулому часі, що може змінити акцент на важливості дії. Як підкреслює О. О. Садовий, це може призвести до втрати важливих нюансів значення, які мають значення для розуміння контексту [40, с. 49-50].

По-друге, узгодження способу дії також викликає труднощі. У технічних текстах часто використовуються різні способи дії, включаючи активний, пасивний та імперативний. Наприклад, англійське речення «The system detects errors» є активним, тоді як «Errors are detected by the system» – пасивним. При перекладі важливо зберегти правильний спосіб дії, оскільки це впливає на акцент і значення висловлювання. Неправильне узгодження може призвести до спотворення сенсу. У дослідженнях, С. О. Швачко підкреслює важливість врахування контексту для правильного вибору способу дії в перекладі [51].

Переклад інструкцій та керівництв у сфері інформаційних технологій є однією з найбільш вимогливих задач, зокрема через наявність імперативних конструкцій, які вимагають максимальної точності й однозначності. В ІТ - документації команди часто представлені у формі простих наказових речень, які спонукають до негайного виконання певної дії. Це робить стиль таких текстів лаконічним та оперативним. Наприклад, інструкції «Install the software» або «Configure the settings» зобов'язують користувача виконати конкретні кроки, і точність їх виконання є критичною для функціональності програмного забезпечення або системи в цілому. При перекладі цих фраз на українську мову, можуть виникати складнощі через те, що імперативні конструкції мають різні варіанти відтворення, і це може створювати небажану неоднозначність.

Українська мова надає більше варіативності у передачі наказових конструкцій, що в технічних текстах може виявитися проблематичним. Наприклад, фраза «Install the software» може бути перекладена як «Встановіть програмне забезпечення», «Інсталюйте програмне забезпечення» або навіть «Здійсніть встановлення програмного забезпечення». Усі ці варіанти є граматично правильними, однак вони відрізняються за стилістикою та сприйняттям. Вибір більш офіційного чи нейтрального стилю перекладу може вплинути на чіткість та однозначність інструкції, що є важливим у технічних текстах. Щоб уникнути таких розбіжностей, перекладачі повинні дотримуватися ustalених стандартів у галузі та загальноприйнятої термінології.

Іншим прикладом є команда «Configure the settings», яка може бути перекладена як «Налаштуйте параметри», «Встановіть параметри» або «Здійсніть конфігурацію параметрів». Кожен із цих варіантів має свої особливості в контексті використання. Наприклад, «Налаштуйте параметри» є більш загальноновживаним, тоді як «Здійсніть конфігурацію параметрів» має більш формальний відтінок і може застосовуватися в документації, розрахованій на технічно підкованих користувачів.

Також слід враховувати, що деякі англійські команди можуть мати кілька підходів до перекладу залежно від стилістики або навіть корпоративних стандартів компанії. Наприклад, «Press Enter to continue» може бути перекладено як «Натисніть Enter, щоб продовжити», «Натисніть Enter для продовження» або «Натисніть клавішу Enter, щоб перейти далі». Усі ці варіанти є коректними, але мають різні відтінки формальності. Іноді використання додаткових слів, таких як «клавіша» або «для», може створити більш формальний тон, що може бути необхідним для офіційної документації або корпоративних стандартів перекладу.

Щоб уникнути непорозумінь і забезпечити єдину термінологічну базу, багато компаній розробляють глосарії та інструкції з перекладу для технічних текстів. Такий підхід допомагає мінімізувати розбіжності в перекладах і

підтримувати послідовність, що особливо важливо для компаній, які надають свої продукти на багатьох ринках. Наприклад, у глосарії може бути зазначено, що слово «install» завжди перекладається як «встановлювати», тоді як «deploy» перекладається як «розгортати». Використання таких стандартів дозволяє уникнути варіативності та робить інструкції однозначними для користувачів.

Наукове дослідження Н. В. Грицькова «Проблеми перекладу технічних текстів комп'ютерної тематики» акцентує увагу на важливості встановлення уніфікованої термінології та єдиних стандартів для перекладу імперативних конструкцій, що допомагає уникнути помилок і непорозумінь у користувацьких інструкціях. Дослідник також зазначає, що корпоративні стандарти, зокрема стильові глосарії, значно полегшують роботу перекладачів і підвищують якість кінцевого продукту [4, с. 105].

Крім того, у контексті швидко змінюваного технологічного середовища нові терміни та конструкції з'являються постійно, що може ускладнити процес узгодження. Як зазначає І. С. Квітко у своїй праці «Термін в науковому документі», нові дієслівні конструкції можуть не мати усталених відповідників в українській мові, що потребує від перекладачів творчого підходу та знання актуальних тенденцій у галузі [12].

Отже, проблеми узгодження часу і способу дії у перекладі в контексті інформаційних технологій є складними і багатогранними. Вони вимагають від перекладачів уважності, глибокого знання як мов, так і специфіки ІТ-дисципліни, а також уміння адаптуватися до нових термінів і конструкцій, що з'являються у сфері. Це підкреслює важливість професіоналізму та досвіду в цій галузі, щоб забезпечити точний і адекватний переклад.

По-перше, важливо відзначити, що різниця в системах часів між англійською та українською мовами є суттєвою перешкодою для точності перекладу. Англійська мова має розгалужену систему часових форм, що дозволяє висловлювати нюанси дії, тоді як українська мова часто вимагає спрощення цих конструкцій, що може призвести до втрати важливих значень.

По-друге, узгодження способу дії в ІТ-текстах, включаючи активні, пасивні та імперативні конструкції, також є складним завданням. Неправильний вибір способу може спотворити значення речення, що в технічному контексті може викликати серйозні непорозуміння.

Крім того, інструкційні елементи, характерні для ІТ-документації, вимагають чіткого та однозначного перекладу. Імперативні форми часто мають кілька варіантів у перекладі, що може ускладнити їх сприйняття для кінцевого користувача.

Ще однією значною проблемою є наявність нових термінів і конструкцій у швидко змінюваній сфері ІТ, що ускладнює процес узгодження та вимагає від перекладачів творчого підходу та знання актуальних тенденцій.

Висновки до розділу 2. У розділі 2, присвяченому граматичним проблемам перекладу англійських ІТ-текстів українською мовою, було розглянуто ключові аспекти, що впливають на якість та точність перекладу в цій специфічній галузі. Аналіз синтаксичних особливостей англійських науково-технічних текстів показав, що структура речень у англійській мові часто має інші принципи побудови порівняно з українською. Це може призводити до труднощів при збереженні оригінального змісту та стилістичних нюансів.

Особливо важливим аспектом є переклад дієслівних конструкцій та часових форм. Застосування різних часів у англійських текстах, таких як простий, тривалий або перфектний, потребує уважного підбору відповідників в українській мові. Як зазначають дослідники, зокрема, Л. А. Лисиченко та О. О. Кузнецова, що адекватний переклад дієслівних конструкцій вимагає знання не лише граматичних правил, а й контексту, в якому вони вживаються. Це дозволяє зберегти точність інформації та уникнути можливих непорозумінь.

У результаті, розгляд граматичних проблем перекладу англійських ІТ-текстів українською мовою підкреслює важливість глибокого розуміння граматичних структур обох мов, а також необхідність дотримання

термінологічних стандартів у сфері інформаційних технологій. Перекладачам слід враховувати специфіку мови та контексту, щоб забезпечити високоякісний та точний переклад, що відповідає вимогам цільової аудиторії. Таким чином, вивчення граматичних аспектів перекладу є важливим кроком для підвищення рівня професійності в цій галузі.

РОЗДІЛ 3. МОРФОЛОГІЧНІ ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ У ГАЛУЗІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

3.1. Особливості перекладу іменників, множинних форм іменників і прикметників

При перекладі іменників та прикметників з англійської на українську мову в галузі інформаційних технологій (ІТ) виникає ряд специфічних труднощів, зумовлених різницею в граматичних системах обох мов. Однією з ключових проблем є використання складних іменників в англійській мові, які можуть не мати прямих відповідників в українській. Наприклад, терміни, що складаються з кількох слів, такі як «data analysis», «cloud computing» або «user interface», вимагають особливої уваги. Термін «data analysis» може бути переведений як «аналіз даних», що є поширеним варіантом, однак важливо враховувати контекст. У деяких випадках доцільніше використовувати термін «аналітика», що є більш узагальненим, але потребує уточнення в конкретному контексті. Іншим прикладом є термін «cloud computing», який зазвичай перекладається як «хмарні обчислення», але в специфічних контекстах, таких як маркетингові матеріали або технічні документи, може бути корисно підкреслити певні аспекти, що вимагають адаптації терміна. Крім того, при перекладі прикметників також можуть виникати труднощі, пов'язані з різними відтінками значення та граматичними формами. Наприклад, прикметник «scalable» може бути перекладений як «масштабований», але в контексті програмного забезпечення також може бути доречно використовувати термін «розширюваний», що відображає специфіку ІТ-середовища, де значення терміна може змінюватися залежно від контексту. Отже, важливо враховувати контекст, у якому вживаються терміни, оскільки деякі слова можуть мати кілька значень, і переклад залежить від специфіки обговорюваної теми. Наприклад, термін «user interface» зазвичай перекладається як «інтерфейс

користувача», проте в контексті UX-дизайну може бути доцільно використовувати терміни, що акцентують увагу на зручності користування, такі як «досвід користувача». Таким чином, переклад термінів в IT-сфері вимагає уважного аналізу контексту, знання специфіки галузі та вміння адаптувати терміни відповідно до їх використання, що дозволяє забезпечити точність і зрозумілість перекладу, критично важливих для професійної комунікації.

Крім того, в англійській мові активно використовуються композитні терміни, які формуються шляхом поєднання кількох слів. Це дозволяє створювати нові терміни, що точно описують технічні аспекти. Наприклад, термін «network security» можна перекласти як «безпека мережі», де кожен з елементів терміна зберігає своє значення. Однак у деяких випадках подібні складні терміни можуть не мати готових відповідників в українській мові, що вимагає від перекладача креативності та глибокого розуміння теми.

Візьмемо, наприклад, термін «machine learning», який зазвичай перекладається як «машинне навчання». Хоча цей переклад є стандартним, контекст застосування терміна може впливати на вибір слів. У специфічних статтях або технічних документах доцільно акцентувати увагу на різних алгоритмах, тому переклад може адаптуватися відповідно до змісту, наприклад, як «алгоритми машинного навчання».

Ще одним прикладом є термін «web development», який може бути переведений як «розробка веб-сайтів». Однак, якщо йдеться про ширше поняття, що охоплює всі аспекти створення веб-додатків, можна використовувати термін «веб-розробка». Це підкреслює не лише створення сайтів, але й інтеграцію бази даних, управління контентом тощо.

Термін «cloud storage», що позначає зберігання даних у хмарі, зазвичай перекладається як «хмарне зберігання». Однак, в контексті, де акцентується на перевагах зберігання даних, переклад може бути адаптований як «зберігання даних у хмарі», щоб підкреслити природу послуги.

Термін «user experience», який позначає загальне враження користувача від взаємодії з продуктом, часто перекладається як «досвід користувача». Однак, у рамках UX-дизайну та досліджень, де йдеться про оптимізацію враження, може бути доречно використовувати фрази, такі як «користувацький досвід» або «враження користувача», що акцентують на емоційній складовій взаємодії.

З іншого боку, термін «API» (Application Programming Interface), що означає «інтерфейс програмування додатків», зазвичай перекладається як «інтерфейс програмування додатків» або просто «API». В залежності від контексту, перекладач може вибрати варіант, що найбільше підходить для цільової аудиторії.

Нарешті, термін «virtual reality» часто перекладається як «віртуальна реальність». Однак у маркетингових матеріалах або освітніх контекстах може виникнути необхідність використання терміна «віртуальний простір», що підкреслює не лише технологічний аспект, а й досвід занурення [6, 9, 10, 26].

Отже, переклад композитних термінів в IT-сфері вимагає уважного аналізу, творчого підходу та знання специфіки галузі, що дозволяє забезпечити точність і зрозумілість термінології в професійній комунікації. Кожен термін слід розглядати в контексті, щоб адаптувати його до вимог цільової аудиторії та специфіки тексту, в якому він використовується.

Щодо прикметників, то в англійській мові вони, як правило, стоять перед іменниками, що є стандартною граматичною структурою. Наприклад, термін «high-performance computer» перекладається як «комп'ютер високої продуктивності». У цьому випадку порядок слів відповідає нормам української мови, що спрощує процес перекладу. Проте існують випадки, коли порядок слів може змінюватися в залежності від стилістичних уподобань або контексту, що може призвести до неузгодженості у висловлюваннях, якщо перекладач не враховує мовні особливості. Наприклад, англійське словосполучення «advanced technology» може бути переведене як «передова

технологія» або «технологія передового рівня», залежно від того, що краще вписується в контекст.

Крім того, в IT-документації існує велика кількість термінів, що містять прикметники, які підкреслюють специфіку або якість предмета. Наприклад, терміни «real-time processing» (обробка в реальному часі) чи «scalable architecture» (масштабована архітектура) демонструють, як прикметники уточнюють іменники, надаючи їм специфічності. У даному контексті важливо, щоб перекладач не лише відтворив значення, але й зберіг смислові нюанси. Наприклад, термін «cloud-based solutions» можна перевести як «хмарні рішення» або «рішення на базі хмари», що відображає новітні підходи в технологіях зберігання та обробки даних.

Перекладач має бути уважним до того, як прикметники взаємодіють з іменниками, щоб передати точне значення і уникнути непорозумінь. Наприклад, термін «user-friendly interface» (зручний інтерфейс) підкреслює легкість використання, і його адекватний переклад є важливим для розуміння користувачами. Успішний переклад таких термінів забезпечує не лише правильне розуміння технічних аспектів, але й покращує взаємодію з продуктом, оскільки допомагає користувачам зосередитися на суті функціональності.

Ще одним прикладом є термін «energy-efficient system», який перекладається як «енергоєфективна система». У цьому випадку прикметник «енергоєфективна» підкреслює важливий аспект системи, що є критично важливим у сучасному контексті зростаючої уваги до енергоєфективності. Інший приклад – «cost-effective solution» (економічно ефективне рішення), що акцентує на вигідності вибору певного рішення для бізнесу, і його правильний переклад є суттєвим для фінансових аспектів проектів [6, 11, 12, 45].

Таким чином, в IT-сфері прикметники виконують важливу роль у уточненні значень і наданні термінам специфічності. Врахування контексту, в якому використовуються прикметники, дозволяє перекладачеві зберігати точність і зрозумілість термінології, що є критично важливим для ефективної

професійної комунікації. Дотримання цих принципів дозволяє уникнути непорозумінь і забезпечити адекватне сприйняття інформації, що, в свою чергу, сприяє успішній реалізації проектів у сфері інформаційних технологій.

Отже, переклад іменників і прикметників у галузі інформаційних технологій є складним і багатогранним процесом, що вимагає від перекладача не лише глибокого знання обох мов, але й розуміння специфіки термінології, контексту та особливостей стилю. Цей процес потребує уважності та творчого підходу, щоб забезпечити точність і зрозумілість перекладу, що є критично важливим у швидко змінюваному світі технологій.

Переклад множинних форм іменників у науково-технічних текстах є складним завданням, що вимагає від перекладача глибокого розуміння граматичних структур обох мов, а також специфіки термінології, що використовується в конкретній галузі. У процесі перекладу множинних форм іменників часто виникають труднощі, пов'язані з різницею в граматичних системах, стилістичними особливостями та контекстуальними нюансами.

В англійській мові множинні форми іменників зазвичай утворюються шляхом додавання закінчень -s або -es. Однак існує ряд іменників, які мають неправильні форми множини, наприклад, «mouse» (миша) – «mice» (миші) або «child» (дитина) – «children» (діти). При перекладі таких термінів важливо правильно вказати на їх множинність і вибрати відповідні українські еквіваленти. Наприклад, «The children are playing in the park» перекладається як «Діти грають у парку», де форма множини «діти» точно передає зміст оригінального речення.

Ще однією особливістю є те, що в англійській мові існують терміни, що вживаються в множині для позначення концепцій або явищ. Наприклад, «the media» (медіа) чи «the authorities» (влади). У таких випадках перекладач має бути уважним, оскільки множина в англійській мові може не мати аналогічної множинної форми в українській. Зазвичай ці терміни перекладаються в множині, зберігаючи при цьому їх значення: «The media is responsible for providing accurate information» може бути перекладено як «Медіа несе

відповідальність за надання точної інформації». Тут важливо враховувати контекст і специфіку вжитку терміна.

Крім того, множинні форми можуть використовуватися в термінології, що має кілька значень або варіантів. Наприклад, терміни, пов'язані з комп'ютерними технологіями, можуть включати «software updates» (оновлення програмного забезпечення) або «hardware components» (апаратні компоненти). У таких випадках перекладач має звертати увагу на значення терміна в конкретному контексті, адже вжиток множини може вказувати на множинність аспектів або складових частин, які потрібно адекватно передати в українській мові.

Важливим аспектом перекладу множинних форм є їхнє узгодження з іншими елементами речення. Наприклад, у реченні «The applications were approved by the committee» переклад «Заявки були затверджені комітетом» демонструє правильне узгодження множини між підметом та дієсловом. Неправильне узгодження може призвести до спотворення значення і викликати непорозуміння.

Крім того, переклад множинних форм може стикатися з проблемою вибору між формальними та неформальними стилями. У науково-технічних текстах важливо дотримуватися формального стилю, тому терміни повинні бути перекладені так, щоб зберігати наукову точність і ясність. Наприклад, термін «methods» (методи) вживається в науковій літературі, і переклад на «методи» вимагає збереження його специфічного значення в українському контексті [9, 41, 45,].

Отже, переклад множинних форм іменників та їхніх варіантів є важливим аспектом, що потребує уважності, знання граматичних норм і термінології. Перекладач повинен вміти адаптувати множинні форми до української мови, враховуючи контекст, стиль і специфіку терміна. Це підкреслює важливість професіоналізму в процесі перекладу, оскільки точність і зрозумілість тексту є критично важливими у сфері науки та технологій.

3.2. Вживання прийменників та артиклів у перекладі

Вживання прийменників і артиклів у перекладі в сфері інформаційних технологій (ІТ) є важливим аспектом, що вимагає уважності та точності з боку перекладача. Правильне використання цих граматичних елементів може суттєво вплинути на зрозумілість та адекватність перекладу, оскільки в ІТ-документації часто вживаються специфічні терміни та конструкції, що мають свої особливості в обох мовах. Як зазначає О. Лисиченко у своїх дослідженнях, що «переклад технічних текстів вимагає особливої уваги до граматичних аспектів, оскільки навіть незначна помилка може призвести до серйозних непорозумінь» [32, с. 70-72].

Прийменники в англійській мові виконують важливу функцію в структурі речення, оскільки вони вказують на відношення між словами, а також допомагають виразити просторові, часові та логічні зв'язки. У ІТ-документації прийменники використовуються для опису процесів, взаємодії між елементами системи, а також для позначення функціональних зв'язків. Наприклад, у реченні «The data is stored in the cloud» («Дані зберігаються в хмарі») прийменник «in» вказує на місце зберігання інформації. Важливість правильного вибору прийменників у цьому контексті підкреслює дослідження, яке вказує, що «дослівний переклад може спотворити значення, якщо не враховуються контекстуальні особливості» [21, с. 80].

Тому, в цьому випадку важливо точно передати значення прийменника в українській мові, оскільки його неправильний вибір може призвести до спотворення сенсу.

Особливо складним є вживання прийменників у конструкціях, де вони супроводжують технічні терміни. Наприклад, терміни «network security» (безпека мережі), «user interface» (інтерфейс користувача) чи «software development» (розробка програмного забезпечення) вимагають чіткого визначення прийменників у контексті.

Перекладач має бути уважним до того, як прийменники взаємодіють з іменниками, оскільки в англійській мові часто виникають фрази з прийменниками, які вимагають особливого підходу в перекладі. Наприклад, фраза «to connect to a network» («підключитися до мережі») має специфічну граматичну конструкцію, яку необхідно зберегти в українському варіанті.

Прийменники в англійській мові виконують важливу функцію в структурі речення, оскільки вони вказують на відношення між словами, а також допомагають виразити просторові, часові та логічні зв'язки.

Досить поширеним є також вживання прийменників у складних термінах, які є характерними для ІТ-сфери. Наприклад, у термінах «access to the database» (доступ до бази даних) або «interface between systems» (інтерфейс між системами) вжиті прийменники «to» і «between» надають чітке розуміння взаємозв'язку між об'єктами. У таких випадках перекладач має бути уважним до того, як прийменники взаємодіють з іменниками, оскільки в англійській мові часто виникають фрази з прийменниками, які вимагають особливого підходу в перекладі. Наприклад, фраза «to connect to a network» («підключитися до мережі») має специфічну граматичну конструкцію, яку необхідно зберегти в українському варіанті. Це підкреслює важливість адекватного вибору прийменника, оскільки його неправильне використання може ввести в оману або спотворити значення.

Таким чином, вживання прийменників і артиклів у перекладі термінів в ІТ є критично важливим для досягнення точності і зрозумілості. Є. Скибін зазначає, що успішний і вдалий переклад технічних термінів вимагає не лише знання мови, але й розуміння оточення [42, с. 60].

Що стосується артиклів, то їхнє вживання в англійській мові відрізняється від української, оскільки українська мова не має артиклів. В англійській мові артиклі (визначені «the» та невизначені «a/an») використовуються для уточнення специфічності іменників. Наприклад, у реченні «The software is updated regularly» («Програмне забезпечення регулярно оновлюється») вживання визначеного артикля «the» вказує на

конкретне програмне забезпечення, яке вже відомо в контексті. При перекладі такого речення важливо розуміти, що в українській мові артиклі відсутні, і це може призвести до втрати деяких нюансів значення.

Перекладач має бути уважним при передачі змісту речень, що містять артиклі, оскільки відсутність артиклів в українській мові може ускладнити розуміння специфіки або контексту інформації. Наприклад, термін «a computer» може бути перекладений як «комп'ютер» без визначення, що може створити неоднозначність. У випадках, коли контекст вимагає уточнення, варто додати додаткові слова, щоб забезпечити зрозумілість. Наприклад, «a reliable software» може бути перекладено як «надійне програмне забезпечення», щоб підкреслити позитивну характеристику.

Важливо також зазначити, що в ІТ-сфері часто використовуються міжнародні терміни, які можуть мати специфічні вимоги до вживання прийменників та артиклів. Наприклад, терміни, такі як «big data» (великі дані) чи «machine learning» (машинне навчання), можуть мати свої правила вживання, які потрібно враховувати під час перекладу. Перекладачі повинні бути обізнані з усталеними термінами в галузі, щоб забезпечити точність та адекватність перекладу.

Крім того, вживання артиклів у технічних термінах також вимагає особливої уваги. У англійській мові артиклі можуть вказувати на визначеність або невизначеність предмета, що має значення для розуміння змісту. Наприклад, у терміні «the Internet» (інтернет) артикль «the» вказує на певну мережу, тоді як фраза «a server» (сервер) може стосуватися будь-якого сервера, а не конкретного. Це відзначає важливість контексту, оскільки не всі терміни вимагають використання артиклів, і в українській мові часто можна обійтися без них.

Також важливим є врахування специфіки вживання артиклів у термінах, пов'язаних із новими технологіями. Наприклад, термін «the cloud» (хмара) використовується для позначення певної технології, що потребує специфічного підходу в перекладі, тоді як «cloud computing» (хмарні

обчислення) вимагає уваги до відсутності артиклів у українській мові, що може викликати додаткові труднощі [41, 45].

Дотримання цих принципів забезпечує адекватне сприйняття інформації, що, в свою чергу, сприяє успішній реалізації проектів у сфері інформаційних технологій. Адекватний переклад технічних термінів, що враховує специфіку вживання прийменників і артиклів, є запорукою ефективної комунікації та взаємодії в професійному середовищі.

Отже, вживання прийменників та артиклів у перекладі в сфері інформаційних технологій є складним аспектом, що вимагає від перекладача уважності, знання граматичних норм і специфіки термінології. Перекладач повинен вміти адаптувати прийменникові конструкції та артикли до української мови, враховуючи контекст, стиль і специфіку терміна. Це підкреслює важливість професіоналізму та глибокого розуміння обох мов для досягнення точності і зрозумілості перекладу в умовах швидко змінюваної ІТ-індустрії. Успішний переклад вимагає не лише лексичного і граматичного знання, але й стратегічного підходу до вибору найкращих варіантів, що відповідають специфіці тексту і потребам аудиторії.

Тож, ми розглянули основні морфологічні труднощі, з якими стикаються перекладачі під час перекладу науково-технічних текстів у галузі інформаційних технологій. Особлива увага була приділена перекладу іменників, множинних форм і прикметників, а також правильному вживанню прийменників та артиклів у цьому типі текстів. Оскільки науково-технічні тексти в ІТ-сфері вимагають високого рівня точності й стилістичної відповідності, переклад потребує не лише доброго знання граматичних правил обох мов, а й розуміння специфіки фахової термінології.

Ми здійснили ґрунтовне дослідження особливостей перекладу іменників, множинних форм і прикметників. Різниця в граматичних структурах англійської та української мов може призводити до складнощів у передачі точного значення термінів. Наприклад, складні іменники в англійській часто не мають прямих відповідників в українській мові, тому їх

переклад вимагає адаптації та стилістичних уточнень, які б враховували контекст використання. Для множинних форм іменників також важливо забезпечити правильне відтворення значень, оскільки це може впливати на чіткість і зрозумілість перекладу.

Висновки до розділу 3. Розділ 3 охоплює проблематику вживання прийменників та артиклів у перекладі. У науково-технічних текстах прийменники часто позначають логічні й просторові зв'язки між об'єктами, що є важливими для передачі процесів і зв'язків між елементами системи. Неправильний вибір прийменника або його відсутність може викликати непорозуміння. Артикли, які відсутні в українській мові, також створюють труднощі, оскільки вони в англійській часто вказують на визначеність чи загальність об'єкта, що іноді важко адекватно передати українськими засобами.

Загалом, детальний аналіз морфологічних особливостей перекладу науково-технічних текстів в інформаційних технологіях демонструє, що для досягнення коректності перекладу перекладач має враховувати граматичні, лексичні та стилістичні особливості обох мов, забезпечуючи точність і зрозумілість тексту для читача.

РОЗДІЛ 4.

ЛЕКСИЧНІ ТА СЕМАНТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ ІТ ТЕКСТІВ

4.1. Проблеми перекладу термінів та специфічної лексики

Переклад термінів та специфічної лексики в ІТ-сфері є критично важливим аспектом, оскільки точність термінології визначає якість і зрозумілість перекладу. У сучасному світі, де інформаційні технології розвиваються з надзвичайною швидкістю, терміни та їх значення часто зазнають змін. Постійне оновлення термінології значно ускладнює роботу перекладачів, адже терміни, які ще кілька років тому були новими, можуть стати застарілими і неактуальними [53]. Наприклад, терміни «blockchain» (блокчейн) і «artificial intelligence» (штучний інтелект) потребують своєчасного й адекватного перекладу, щоб точно відобразити їх значення та концепцію, що вже закріпилася в професійній спільноті.

У зв'язку з цим, важливо не лише перекладати терміни, а й дотримуватися сучасних стандартів термінології, прийнятих серед фахівців. Це дозволяє уникнути двозначностей і непорозумінь у тексті. Наприклад, термін «cloud computing» (хмарні обчислення) може мати кілька варіантів перекладу, але найчастіше вживається саме в формі «хмарні обчислення», що забезпечує його зрозумілість і визнання серед українських спеціалістів.

Оскільки ІТ-сфера є надзвичайно динамічною, терміни, пов'язані з новими технологіями, повинні бути актуалізовані. Наприклад, терміни «internet of things» (інтернет речей) або «machine learning» (машинне навчання) стали частиною щоденного вжитку, тому їх точний і однозначний переклад є

Важливою проблемою, що виникає при перекладі, є також відсутність усталених термінів для нових концепцій. Наприклад, термін «cybersecurity» (кібербезпека) став актуальним у світлі збільшення загроз у цифровому

просторі. Відповідно, точний переклад цього терміна має важливе значення для розуміння концепцій безпеки в ІТ.

Нерідко терміни в ІТ-сфері складаються із кількох слів, що може ускладнити процес перекладу. Наприклад, термін «real-time processing» (обробка в реальному часі) вимагає точного розуміння контексту, оскільки такий термін використовують у різних аспектах програмування та обробки даних.

Необхідно також враховувати, що багато термінів в ІТ мають специфічні конотації, які можуть бути втрачені при прямому перекладі. Наприклад, термін «open source» (відкритий код) має позитивне забарвлення у професійній спільноті, оскільки підкреслює відкритість і доступність програмного забезпечення. Перекладач повинен враховувати ці конотації, оскільки неправильний вибір терміна може спотворити зміст або викликати непорозуміння.

Проблеми перекладу термінів та специфічної лексики також можуть виникати внаслідок культурних відмінностей між мовами. Дослідження вказують на те, що терміни, які використовуються в одній культурі, можуть не мати аналогів у іншій, що потребує додаткового пояснення або адаптації. Наприклад, концепції, пов'язані з маркетингом в ІТ, такі як «lead generation» (генерація лідів), можуть вимагати пояснення в контексті української практики бізнесу.

Термінологія ІТ включає чимало нових понять, які можуть не мати прямих відповідників в українській мові. Як зазначає Л. Халявка, такі терміни часто вимагають особливої уваги в перекладі, оскільки вибір невідповідного варіанта може суттєво вплинути на розуміння тексту. Наприклад, термін «cloud computing» може бути перекладений як «хмарні обчислення» або «обчислення в хмарі», і кожен з варіантів має свої стилістичні та змістовні нюанси, що залежить від контексту [48, с. 31].

Граматичні конструкції англійської мови також можуть становити труднощі. У випадку з «data analysis» («аналіз даних») перекладач може мати

кілька варіантів перекладу. Найбільш поширений варіант – «аналіз даних» – є більш зрозумілим і стилістично відповідним для українського читача, що узгоджується з дослідженнями в галузі перекладознавства [26]. Це підкреслює важливість врахування граматичних особливостей при виборі українських відповідників.

Важливо дотримуватися усталених стандартів термінології у сфері ІТ, оскільки професійна термінологія підпорядковується певним нормам. Наприклад, міжнародні організації, такі як ISO та IEEE, розробляють рекомендації з перекладу ІТ-термінів, що забезпечує єдині підходи до їх використання. Дотримання цих стандартів дозволяє уникнути непорозумінь у професійному та міжкультурному спілкуванні, що підкреслюють дослідники, зокрема Л. Халявка [48, с. 35-36].

Ще один аспект – конотації ІТ-термінів, які можуть мати специфічне значення. Наприклад, «open source» (відкритий код) або «hack» (злам) можуть бути позитивно чи негативно забарвлені залежно від контексту. Перекладач має враховувати культурні нюанси, які впливають на сприйняття тексту українським читачем. Більше того, певні концепти ІТ, як-«lead generation» («генерація лідів»), потребують детальнішого роз'яснення в перекладі, щоб зберегти адекватність значення у контексті української бізнес-практики.

Отже, переклад термінів і специфічної лексики в ІТ-сфері є складним процесом, що вимагає від перекладача глибокого знання термінології, розуміння граматичних особливостей та врахування культурних аспектів обох мов. Використання відповідних термінів і їх адаптація до української мови є критично важливим для забезпечення точного та зрозумілого перекладу, що відповідає сучасним вимогам інформаційних технологій.

4.2. Переклад аббревіатур і акронімів у ІТ-сфері

Переклад аббревіатур і акронімів у сфері інформаційних технологій (ІТ) є важливим аспектом перекладацької практики, який потребує уважного

підходу та знань специфіки термінології. Багато термінів у цій галузі представлені у вигляді абревіатур, які використовуються для зручності, але можуть викликати труднощі при перекладі. Як зазначає Т. Херманс акроніми, такі як «НТТ» (HyperText Transfer Protocol) або «URL» (Uniform Resource Locator), зазвичай не перекладаються, але їх значення повинно бути пояснене для читача [53].

Перекладачеві важливо пам'ятати, що багато абревіатур мають своїм корінням терміни, що можуть бути менш відомі в цільовій аудиторії. Наприклад, акронім «VPN» (Virtual Private Network) може бути відомий багатьом ІТ-фахівцям, але менш обізнаний користувач може не розуміти, що він означає і в якій ситуації використовується. Таким чином, важливо не лише зберігати ці терміни, але й адаптувати їх у контексті мови, в якій виконується переклад, забезпечуючи при цьому зрозумілість для цільової аудиторії.

Дослідник А. Л. Стівенс вказує на те, що правильний підбір акронімів може суттєво вплинути на сприйняття інформації. Наприклад, у випадку терміна «SEO» (Search Engine Optimization) важливо не лише пояснити його, а й надати контекст, чому оптимізація для пошукових систем є важливою для бізнесу. Це допомагає читачам усвідомити значення терміна і його важливість у конкретному контексті [52].

Крім того, певні акроніми можуть мати різні значення в різних контекстах, тому перекладач має бути обережним. Наприклад, «API» (Application Programming Interface) може стосуватися не лише програмного забезпечення, але й концепцій, що мають своє застосування в різних галузях, таких як веб-розробка та інтеграція систем. Таким чином, переклад цього терміна має бути обґрунтованим і відповідати контексту його використання.

Важливо також враховувати, що в українській мові існують певні традиції та норми для використання абревіатур. Наприклад, акроніми, які стосуються певних технологій, можуть бути адаптовані до українських реалій, як, наприклад, «БД» для «бази даних» замість «DB» (Database). Це не лише

робить текст більш зрозумілим для українських читачів, а й сприяє інтеграції термінології в професійний дискурс.

Проблеми, пов'язані з перекладом абревіатур, виникають не лише через специфіку самого терміна, але й унаслідок різниці в мовній структурі та культурних контекстах. Важливим аспектом у цій сфері є дотримання термінологічних стандартів, оскільки багато абревіатур вже мають усталені переклади в українській мові [45]. Наприклад, «AI» (Artificial Intelligence) перекладається як «ШІ» (штучний інтелект), а «IoT» (Internet of Things) – як «Інтернет речей». Ці терміни стали загальноновживаними, і їх використання в перекладах допомагає уникнути плутанини та забезпечує однозначність.

Однак, не всі абревіатури мають таке ж чітке і зрозуміле представлення в українській мові. Наприклад, акронім «CRM» (Customer Relationship Management) може бути перекладений як «Управління відносинами з клієнтами». Втім, у деяких випадках, особливо у невеликих компаніях або серед фахівців, які не працюють з CRM-системами, абревіатура може залишитися в оригіналі без перекладу, що може викликати непорозуміння. Отже, важливо, щоб перекладачі враховували не лише загальноприйняті переклади, а й контекст, в якому використовується термін.

Крім того, культурні відмінності можуть також впливати на сприйняття абревіатур. Наприклад, у контексті національної безпеки акронім «NSA» (National Security Agency) може бути відомим у США, але в Україні він може бути менш зрозумілим. У такому випадку перекладач може додати пояснення про значення та функції цієї агенції, щоб забезпечити чітке розуміння для українського читача.

Дослідження показують, що під час перекладу акронімів важливо також дотримуватись принципів адаптації, щоб терміни звучали природно в цільовій мові. Наприклад, акронім «RHP» (RHP: Hypertext Preprocessor), який широко використовується в веб-розробці, може бути адаптований як «RHP: Препроцесор гіпертексту», однак більшість фахівців у цій галузі в Україні вважають за краще використовувати оригінальну форму. Це демонструє, як

важливо враховувати не лише формальний переклад, але й прийняті практики в професійному середовищі.

Завдяки таким нюансам, перекладачі повинні ретельно підходити до вибору термінів і акронімів, щоб забезпечити точність і адекватність перекладу в умовах швидкого розвитку технологій та зміни термінології в сфері інформаційних технологій. Таким чином, правильний підбір термінів не лише спрощує спілкування між фахівцями, а й сприяє формуванню єдиного інформаційного простору, що є особливо важливим у глобалізованому світі.

Крім того, необхідно зазначити, що створення нових акронімів може призвести до непорозумінь. У ІТ-сфері важливо уникати використання акронімів, які не є загальноприйнятими, оскільки це може ускладнити сприйняття інформації читачем, особливо якщо мова йде про фахівців, які можуть не бути знайомі з новими термінами.

Наприклад, в контексті програмування термін «API» (Application Programming Interface) вже давно закріпився в професійній спільноті і є зрозумілим більшості фахівців. Якщо ж виникне новий акронім, такий як «SAPI» (Software Application Programming Interface), який намагатиметься охопити аналогічні концепції, це може призвести до плутанини. У такому випадку, навіть якщо новий термін має свої переваги, фахівці можуть залишитися в замішанні щодо його значення та застосування.

Аналогічно, у випадку з акронімами, пов'язаними з новими технологіями, такими як «NFT» (Non-Fungible Token), важливо усвідомлювати, що не всі фахівці в ІТ-сфері можуть бути знайомі з цим поняттям, якщо їхній досвід обмежений більш традиційними аспектами цифрових технологій. У цьому контексті, запровадження нових термінів або акронімів без належного пояснення може створити бар'єри для спілкування та зменшити ефективність професійного обміну інформацією.

Крім того, неузгодженість у використанні акронімів може негативно вплинути на сприйняття документів, технічних описів або навчальних матеріалів. Наприклад, якщо в одній частині тексту використовується акронім

«BI» (Business Intelligence) без пояснення, а в іншій частині з'являється «BAI» (Business Analytics Intelligence) без чіткої ідентифікації, читач може відчутти дезорієнтацію. Тому надзвичайно важливо дотримуватись послідовності у використанні термінів, особливо в наукових і технічних текстах, щоб забезпечити зрозумілість і точність.

З огляду на аналіз попереднього матеріалу, важливо, щоб перекладачі не лише ретельно вибирали акроніми, а й пояснювали їх значення та контекст вжитку в українській мові. Це особливо актуально в умовах постійних змін у IT-сфері, де нові терміни та акроніми постійно з'являються, але не завжди встигають закріпитися в професійному обігу. Тож введення нових акронімів має бути обґрунтованим, і слід дотримуватись принципів ясності та точності, щоб уникнути плутанини і покращити якість перекладу.

Переклад аббревіатур вимагає також врахування контексту, в якому вони вживаються. Дослідження показують, що одні й ті ж акроніми можуть мати різні значення в залежності від сфери застосування. Наприклад, «API» може означати «Application Programming Interface» у сфері програмування, де цей термін вказує на набір протоколів і інструментів, які дозволяють різним програмам взаємодіяти одна з одною. У той же час, в контексті нафти та газу, «API» може означати «American Petroleum Institute», що є стандартом для вимірювання щільності нафти. Ця особливість підкреслює необхідність ретельного аналізу тексту та уточнення значення акроніма в контексті.

Крім того, важливо враховувати, що одні й ті ж акроніми можуть мати специфічні відтінки значення залежно від професійної діяльності. Наприклад, «CAD» у сфері дизайну означає «Computer-Aided Design», що вказує на використання комп'ютерних програм для створення точних креслень і моделей. Однак у фінансовому контексті «CAD» може вказувати на «Canadian Dollar», що є валютним позначенням Канади. Це ілюструє, як контекст може кардинально змінити значення одного й того ж терміна.

Не менш важливою є проблема локалізації акронімів. Відповідно до міжнародних стандартів, терміни можуть бути адаптовані до особливостей

мови, в якій вони перекладаються. Наприклад, акронім «VPN» (Virtual Private Network) зазвичай залишають без перекладу в технічних документах, але в українських текстах його можуть пояснити як «віртуальна приватна мережа». Це дозволяє уникнути непорозумінь і забезпечити зрозумілість терміна для широкої аудиторії.

Більше того, варто зазначити, що у деяких випадках існують усталені переклади для акронімів, що підтверджує їхнє значення в певному контексті. Наприклад, «SEO» (Search Engine Optimization) широко використовується в інтернет-маркетингу та зазвичай перекладається як «оптимізація для пошукових систем». Знання таких усталених перекладів є критично важливим для перекладачів, оскільки це дозволяє зберігати однозначність і точність у наукових і технічних текстах.

Окрім того, важливим аспектом перекладу абревіатур є врахування цільової аудиторії. Під час перекладу ІТ-текстів для фахівців можна вважати за доцільне зберігати англійські акроніми, оскільки вони є загальноновживаними в професійному середовищі і добре зрозумілі цій аудиторії. Наприклад, акроніми, такі як «API» (Application Programming Interface) або «HTTP» (HyperText Transfer Protocol), широко використовуються в ІТ-індустрії, і їх збереження в оригіналі не лише не викликає труднощів, а й підкреслює професійну термінологію, що забезпечує точність та однозначність спілкування між спеціалістами.

Однак для загальної публіки, особливо в контекстах, де читачі можуть не мати достатнього фахового досвіду, доцільно надавати розшифровку терміна. Деякі дослідники зазначають, що розшифровка акронімів може бути особливо важливою в навчальних матеріалах, статтях або на семінарах, де метою є пояснення нових концепцій і технологій [10, 12, 51]. Наприклад, якщо текст присвячено новим технологіям, такими як «IoT» (Internet of Things), у матеріалах для неспеціалістів варто додати пояснення, що «IoT» означає мережу пристроїв, які здатні взаємодіяти між собою через інтернет, що робить їх розуміння більш доступним.

Крім того, врахування цільової аудиторії має велике значення в ситуаціях, коли потрібно створити документацію або навчальні посібники. Для студентів або новачків у галузі ІТ важливо не лише знати, що таке «ML» (Machine Learning), але й розуміти, що це означає «машинне навчання», а також які його основні принципи. У таких випадках варто не лише пояснити акронім, а й надати приклади його застосування, що допоможе краще засвоїти матеріал.

Також важливо розглянути можливість використання графіків або ілюстрацій у навчальних матеріалах, що демонструють значення аббревіатур. Це може включати схеми, які показують, як, наприклад, «VPN» (Virtual Private Network) захищає дані, або графіки, що ілюструють, як «AI» (Artificial Intelligence) впливає на повсякденне життя. Включення таких візуальних елементів може суттєво поліпшити сприйняття інформації читачем [45, 17].

В результаті, правильне врахування цільової аудиторії є критично важливим елементом успішного перекладу аббревіатур у сфері інформаційних технологій. Це забезпечує не лише точність і зрозумілість терміна, але й сприяє кращому засвоєнню матеріалу, що, у свою чергу, підвищує якість спілкування і навчання в професійному середовищі. Перекладачі повинні бути чутливими до потреб своєї аудиторії і готовими адаптувати свої тексти відповідно до рівня знань і досвіду читачів, що є запорукою успішного донесення інформації.

Отже, переклад аббревіатур і акронімів у ІТ-сфері є складним і багатогранним процесом, що вимагає уваги до деталей, знань термінології, а також розуміння контексту і цільової аудиторії. Важливо дотримуватися термінологічних стандартів, уникати створення нових акронімів без необхідності, а також розглядати різні значення одних і тих же аббревіатур у залежності від контексту. Якісний переклад вимагає не лише мовних навичок, але й глибокого розуміння специфіки предметної області, що робить роль перекладача у сфері ІТ надзвичайно важливою.

4.3. Контекстуальний переклад англійських лексичних одиниць

Контекстуальний переклад англійських лексичних одиниць є важливим аспектом перекладацької діяльності, особливо в таких динамічних і спеціалізованих сферах, як інформаційні технології (ІТ). У цій галузі терміни та вирази часто мають кілька значень, які можуть варіюватися в залежності від контексту їх використання. Це створює додаткові виклики для перекладачів, які повинні бути готовими адаптувати свої рішення, враховуючи специфіку мовних конструкцій, культурні аспекти та зміст тексту.

Однією з ключових характеристик контекстуального перекладу є залежність значення лексичних одиниць від їхнього оточення. Наприклад, термін «bank» може означати «банк» у фінансовому контексті, але в іншому контексті, як «river bank», він вказує на «берег річки». У сфері ІТ, слова, такі як «crash», можуть мати різні значення, в залежності від того, чи йдеться про «збій системи», чи про «впадіння», наприклад, в контексті автомобільних аварій. Тому перекладач повинен звертати увагу не лише на конкретну лексичну одиницю, але й на загальний смисл тексту.

Важливим аспектом контекстуального перекладу є знання предметної області. Як зазначає Л. Халявка, перекладачі, які працюють у сфері ІТ, повинні бути ознайомлені з термінами та концепціями, які використовуються в цій галузі [49, с. 47]. Це дозволяє їм не лише правильно перекладати терміни, але й розуміти їхнє значення в конкретному контексті. Наприклад, термін «interface» може вказувати на «інтерфейс користувача» в контексті програмування або на «інтерфейс» між двома системами.

Крім того, культурний контекст також грає важливу роль у виборі правильного перекладу. Дослідження, проведені Л. А. Лисиченко, показують, що контекстуальний переклад часто потребує врахування культурних особливостей, які можуть вплинути на сприйняття терміна [30, с. 88]. Наприклад, терміни, пов'язані з бізнесом і технологіями, можуть мати різні конотації в залежності від країни. Термін «startup» в США може асоціюватися

з інноваціями та підприємництвом, тоді як у інших культурах його значення може бути менш позитивним.

Контекстуальний переклад також передбачає адаптацію лексичних одиниць до граматичних і стилістичних норм цільової мови. Як зазначає Л. С. Коваль перекладачі повинні не лише зберігати зміст терміна, але й враховувати його вживання в українській мові [17, с. 49]. Це може включати зміну порядку слів, використання синонімів або додавання пояснень для підвищення зрозумілості тексту. Наприклад, термін «cloud storage» може бути перекладений як «зберігання в хмарі» або «хмарне зберігання», в залежності від контексту та стилю тексту.

Крім того, контекстуальний підхід допомагає уникнути можливих неоднозначностей і непорозумінь. Наприклад, у тексті, де обговорюється безпека даних, термін «encryption» (шифрування) може бути сприйнятий в контексті захисту інформації, тоді як у іншому тексті, що стосується правових аспектів, цей термін може вказувати на правову криптографію. Перекладач, який розуміє контекст, зможе вибрати найбільш адекватний еквівалент.

Тож контекстуальний переклад англійських лексичних одиниць є складним, але необхідним етапом у перекладацькому процесі, особливо в сфері ІТ. Успішний переклад вимагає від перекладача не лише лексичних знань, але й глибокого розуміння предметної області, культурних контекстів і граматичних норм цільової мови. Зосередження на контекстуальному перекладі дозволяє досягти більшої точності та зрозумілості в передачі інформації, що, в свою чергу, підвищує якість перекладених текстів.

У сучасному світі інформаційних технологій (ІТ) лексичні та семантичні аспекти перекладу мають вирішальне значення для забезпечення точності, зрозумілості та ефективності комунікації. Переклад термінів та специфічної лексики в ІТ-сфері вимагає від фахівців глибоких знань не лише мовної системи, але й специфіки предметної області. Це підтверджують дослідження, що підкреслюють важливість дотримання термінологічних стандартів та врахування контексту при виборі лексичних одиниць.

Абревіатури та акроніми, які широко використовуються в ІТ, є ще одним ключовим аспектом, що потребує уваги. Їх переклад часто викликає труднощі, оскільки значення цих термінів може варіювати залежно від контексту. Дотримання ustalених варіантів і пояснення значення акронімів стає необхідністю для забезпечення зрозумілості перекладеного тексту, особливо для читачів, які не є фахівцями в цій галузі.

Контекстуальний переклад англійських лексичних одиниць в ІТ є критично важливим для досягнення адекватності і точності. Успішний переклад залежить від здатності перекладача розуміти контекст, у якому вживається термін, та адаптувати його до граматичних і стилістичних норм цільової мови. У цьому контексті культурні особливості також відіграють важливу роль, оскільки терміни можуть мати різні конотації в залежності від культурного контексту.

Загалом, лексичні та семантичні аспекти перекладу ІТ текстів є складним, але необхідним процесом, що вимагає високого рівня професіоналізму та постійного вдосконалення навичок. Тільки глибоке розуміння предметної області, уважність до деталей та готовність до адаптації можуть забезпечити якісний переклад, який відповідає вимогам швидко змінюваного світу інформаційних технологій. Таким чином, роль перекладача у сфері ІТ стає ще більш важливою, адже від його роботи залежить не лише точність передачі інформації, але й успішність комунікації між фахівцями різних країн і культур.

У розділі 4 було детально розглянуто лексичні та семантичні аспекти перекладу ІТ-текстів, які є критично важливими для забезпечення точності та адекватності перекладу в цій динамічно розвиваючій сфері. Основна увага акцентувалася на проблемах перекладу термінів та специфічної лексики. Було зазначено, що стрімкий розвиток технологій призводить до постійного оновлення термінології, що ускладнює роботу перекладачів. Важливість дотримання термінологічних стандартів підкреслювалася на прикладах таких термінів, як «blockchain» та «artificial intelligence», які потребують уважного

підходу до перекладу для забезпечення їхньої точності в контексті професійної спільноти.

Також ми розглядали питання, які пов'язані з перекладом аббревіатур і акронімів. Відзначено, що акроніми можуть мати різні значення залежно від контексту, тому перекладачі повинні бути уважними і проводити ретельний аналіз тексту. Крім того, було наголошено на важливості врахування цільової аудиторії, оскільки для фахівців може бути доцільно зберігати англійські акроніми, тоді як для загальної публіки потрібна їхня розшифровка, щоб уникнути непорозумінь.

Суттєвий акцент було зроблено на контекстуальному перекладі англійських лексичних одиниць. Підкреслено, що значення терміна може варіюватися в залежності від сфери застосування, що вимагає від перекладача знання не лише термінології, але й специфіки контексту. Обговорення прикладів, таких як «API», що може мати різні значення в залежності від професійного контексту, ще раз підтверджує необхідність глибокого аналізу тексту.

Висновки до розділу 4. Отже, у 4 розділі підсумовуємо, що лексичні та семантичні аспекти перекладу ІТ-текстів є складними і багатогранними. Успішний переклад вимагає від фахівців знання термінології, уважності до деталей, врахування цільової аудиторії та гнучкості в адаптації матеріалів. Лексичні проблеми включають використання специфічної лексики, акронімів та термінів, які можуть мати різні значення в залежності від контексту.

Семантичні аспекти також відіграють важливу роль, оскільки однозначність та зрозумілість перекладу можуть бути під загрозою через двозначність або відсутність прямих відповідників. Т. О. Семенова, що важливо використовувати усталені терміни, які вже визнані в українській науково-технічній спільноті, щоб уникнути непорозумінь.

Крім того, врахування цільової аудиторії є критично важливим для досягнення успішного перекладу. Для фахівців в ІТ-сфері може бути доречним зберігати англійські терміни, у той час як для загальної публіки слід надавати

розшифровки. Це підкреслює необхідність адаптації матеріалів відповідно до знань та очікувань читачів.

Отже, тільки шляхом усвідомлення всіх цих аспектів можна забезпечити якісний та зрозумілий переклад, що відповідає вимогам сучасного світу інформаційних технологій. Перекладачі повинні бути готові до постійного навчання та оновлення своїх знань у сфері технологій, щоб відповідати швидко змінюваним стандартам і вимогам.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У сучасних умовах стрімкого розвитку інформаційних технологій та глобалізації переклад науково-технічної літератури, особливо текстів у сфері ІТ, займає особливе місце. Важливість цього процесу зумовлена не лише потребою в ефективному обміні знаннями та інформацією, а й зобов'язанням досягати максимальної точності і відповідності фахової термінології, що є визначальними факторами якісного перекладу.

Розгляд теоретичних основ перекладу науково-технічних текстів показав, що специфіка таких текстів включає особливу термінологічну насиченість, структурну складність та стильові особливості, які відрізняються від загальноживаних текстів. Англійська мова у сфері ІТ характеризується значною кількістю термінів, які швидко оновлюються і часто мають декілька варіантів тлумачення, що потребує від перекладача володіння як фаховою, так і мовною компетентністю. Основні принципи перекладу науково-технічних текстів акцентують на точності передавання змісту, дотриманні стилю оригіналу та адаптації до фахової аудиторії. Зокрема, важливим є правильний підбір українських термінів та виразів, які відповідатимуть змісту англійських джерел, з урахуванням сучасного стану та тенденцій розвитку термінології.

Аналіз граматичних труднощів перекладу показав, що відмінності між англійською та українською мовами значно впливають на якість передачі інформації. Граматичні особливості англійської мови ускладнюють переклад, оскільки вимагають використання таких засобів і прийомів, які зберігають змістову точність при адаптації до структурних норм української мови. Особливу увагу заслуговують дієслівні конструкції та часові форми, які у перекладі потребують адаптації та, в багатьох випадках, переформулювання для досягнення відповідності нормам української мови. Зокрема, дієслівні форми і часи, що вживаються в англійських текстах, мають складну систему використання, яка відрізняється від українських часових форм, що іноді вимагає компромісів або творчого підходу від перекладача.

Морфологічні аспекти перекладу пов'язані з необхідністю збереження точності при передачі іменників, прикметників та інших частин мови, що мають специфічні морфологічні ознаки в англійській мові. Використання прийменників і артиклів також потребує детального аналізу, оскільки ці елементи мають важливу семантичну роль в англійській мові, проте часто не мають точного відповідника в українській. Це вимагає від перекладача обізнаності у функціональних особливостях морфологічних одиниць та вміння підбирати еквівалентні конструкції.

Лексичні та семантичні аспекти перекладу текстів у галузі ІТ також становлять важливу частину цього дослідження. Зокрема, переклад фахової термінології, акронімів і аббревіатур потребує не лише знань в ІТ-сфері, а й здатності точно передати значення термінів, які можуть змінюватися залежно від контексту. Ретельне опрацювання таких елементів дозволяє уникнути двозначностей і помилок, особливо у випадках, коли терміни мають декілька значень або варіантів інтерпретації.

Отже, комплексне вивчення граматичних, морфологічних, лексичних та семантичних аспектів перекладу науково-технічних текстів у галузі інформаційних технологій дозволяє сформулювати практичні рекомендації для покращення якості перекладу. Використання структурованого підходу до аналізу текстів і врахування всіх аспектів дозволяє досягти високого рівня перекладу, що відповідає сучасним вимогам точності, професійності та доступності для української аудиторії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрієнко Т. П. Переклад як когнітивно-комунікативна діяльність. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя*. Ніжин. 2014. С. 13–18.
2. Білозерська Л. О. Термінологія та переклад: навч. посіб. для студ. філол. напряму підготовки. Вінниця: Нова Книга, 2010. 231 с.
3. Гаврилук М. І. Переклад термінів та інструкцій у сфері інформаційних технологій. *Вісник Національного технічного університету*. 2021. С. 45-54.
4. Грицькова Н. В. Проблеми перекладу технічних текстів комп'ютерної тематики. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Мовознавство*. 2013. Вип. 19 (1). Т. 21. С. 101-106.
5. Єнікєєва Є. М. Особливості перекладу комп'ютерних термінів на українську мову. *Науковий вісник СумДУ*. 2001. № 5 (26). С. 54-59.
6. Загнітко А. Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни. Донецьк: ДонНУ, 2012. 402 с.
7. Іващишин О. М. Структурні особливості та семантична диференціація термінів-словосполучень у науково-технічних текстах. *Іноземна філологія*. 1996. Вип. 109. С. 41-44.
8. Кальниченко О. А. Теорія перекладу. Харків: Вид-во НУА, 2017. 64 с.
9. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Вінниця: Нова книга, 2001. 471 с.
10. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Вінниця: Нова книга, 2002. 564 с.
11. Карабан В. І. Теорія і практика перекладу з української мови на англійську мову. Вінниця: Нова книга, 2003. 608 с.
12. Квітко І. С. Термін в науковому документі. Львів: Вища школа, 1976. 150 с.

13. Кириченко О. А. Особливості науково-технічних текстів, типові труднощі перекладу та шляхи їх подолання. *Філологічні трактати*. 2014. Том 6. № 1. с. 85-90.
14. Кияк Т. Р. Семантичні аспекти нормалізації термінологічних одиниць. *Вісник Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка*. 2008. № 38. С. 77–80.
15. Коваленко А. Я. Загальний курс науково-технічного перекладу. Київ: ІНКОС, 2001. 290 с.
16. Коваленко Т. В. Проблеми перекладу термінів інформаційних технологій з англійської на українську. *Науковий журнал «Технічна та комп'ютерна освіта»*. 2022. № 3(2). С. 12-18.
17. Коваль Л. С. Граматичні труднощі в перекладі ІТ-текстів. *Журнал комп'ютерних наук*. 2020. Том 14. С. 85-90.
18. Коваль Л. С. Переклад термінології: виклики і рішення. *Актуальні питання перекладу*. 2019. Том 7. С. 60-65.
19. Коваль Л. С. Сучасні тенденції в перекладі термінів в ІТ. *Науковий вісник*. 2018. Том 10. С. 45-50.
20. Колесник Л. Л. Граматичні труднощі перекладу технічних текстів англійською та українською мовами. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія: Філологія*. 2017. С. 45-52.
21. Колесник Л. Л. Методичні аспекти перекладу технічних текстів з англійської мови українською. *Вісник Львівського національного університету ім. І. Франка*. 2020. Вип. 15. С. 88-95.
22. Колесник Л. Л. Особливості перекладу термінології в сфері інформаційних технологій. *Наукові записки Національного університету «Києво-Могилянська академія»*. 2019. Вип. 2. С. 73-81.
23. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу. К.: Юніверс, 2003. 280 с.
24. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу: навч. посіб. Київ: Юніверс, 2002. 208 с.

25. Корунець І. В. Вступ до перекладознавства. Вінниця: Нова Книга, 2008. 512 с.
26. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): підручник. 5-те вид., виправ. і допов. Вінниця: Нова Книга, 2017. 448 с.
27. Кущ Е. О. Семантичні аспекти міграції та способи перекладу англійської термінологічної лексики. Вісник Запорізького національного університету. Серія «Філологічні науки»: зб. наук. пр. Запоріжжя. 2010. № 1. 215–221 с.
28. Кущ Е. О. Тексти (конспекти) лекцій з дисципліни «Переклад як засіб комунікації у науково-технічній сфері» для студентів всіх форм навчання спеціальності 6.030500 «Філологія». Запоріжжя: ЗНТУ, 2013. 62 с.
29. Лисиченко Л. А. Стилiстичні особливості науково-технічного перекладу. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія: Філологія.* 2007. № 50. С. 145–150.
30. Лисиченко Л. А. Переклад наукових текстів: синтаксичні та граматичні аспекти. *Наукові записки Інституту філології Київського університету.* 2011. Вип.22. С. 87–92.
31. Лисиченко Л. А. Стилiстичні особливості науково-технічного перекладу. *Вісник ХНУ.* 2019. № 56(1). С. 78-83.
32. Лисиченко Л. А. Переклад технічних текстів: структурні і граматичні особливості. *Науковий вісник.* 2020. Вип. 12. № 4. С 56–72.
33. Лук'янова О. Р. Роль розшифрування акронімів у перекладі англійських наукових текстів. *Актуальні питання перекладу.* 2019. Т. 2. С. 34-42.
34. Лук'янова О. Р. Роль розшифровки акронімів у перекладі ІТ-текстів. *Термінологія в інформаційних системах.* 2020. Том 5. С. 34-40.
35. Максимов С. Є. Практичний курс перекладу (англійська та українська мови). Теорія та практика перекладацького аналізу тексту для студентів факультету перекладачів та факультету заочного та вечірнього навчання: навчальний посібник. К.: Ленвіт, 2006. 157 с.

36. Мамрак А. В. Вступ до теорії перекладу. К.: Центр учбової літератури, 2009. 467 с.
37. Марченко В. С. Основні способи термінотворення. *Культура слова*. 1980. №18. С. 36–40.
38. Маслова Т. Б. Типологія наукового дискурсу в сучасній мовознавчій парадигмі. *Англістика та американістика: зб. наук. пр.* 2012. Вип. 10. С.39–43.
39. Муратова В. Ф. Феномен ідіолекту та проблема його перекладу. *Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Сер.: Філологічні науки*. Кн. 3. 2014. С. 119–122.
40. Садовий О. І. Порівняльний аналіз англійської та української мов у технічній термінології. *Журнал «Мова і суспільство»*. 2020. № 2(3). С. 45-52.
41. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2011. 844 с.
42. Скибін Є. Культурно-лінгвістичні аспекти перекладу ІТ-текстів: англійська та українська перспективи. *Науковий вісник Одеського національного університету. Серія: Філологія*. 2020. Вип. 12. С. 56-64.
43. Скибін Є. Методичні підходи до перекладу технічної літератури з англійської мови на українську. *Наукові записки Київського університету ім. Т. Шевченка. Серія: Лінгвістика*. 2019. Вип. 7. С. 92-99.
44. Скибін Є. Особливості адаптації ІТ-термінології при перекладі англійських текстів українською мовою. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: Філологія*. 2018. Вип. 4. С. 34-41.
45. Сухенко К. М. Лексичні проблеми перекладу. К.: вид-во Київ. ун-ту, 2000. 124 с.
46. Тарасенко І. Контекстуальна обізнаність у перекладі технічних термінів. *Актуальні питання перекладу*. 2022. Вип. 10. № 1. С. 22–37.
47. Халявка Л. О. Проблеми перекладу науково-технічних текстів: акценти на ІТ-сферу. *Вісник Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського*. 2022. Том 15. С. 70-75.

48. Халявка Л. Стандартизація термінології в сфері інформаційних технологій. *Вісник Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського*. 2020. Том 23. С. 30-35.
49. Халявка Л. Терміни в інформаційних технологіях: питання теорії та практики. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2019. Том 18. С.45-50.
50. Чередниченко О. І. Теорія і практика перекладу. К.: Либідь, 2005. 370 с.
51. Швачко С. О. Об'єкти перекладознавства: монографія. Суми: Сумський державний університет, 2019. 222 с.
52. Brownlie S. Distinguishing Some Approaches to Translation Research. The Issue of Interpretive Constraints. *The Translator*. 2003. Vol. 9(1). P. 39–64.
53. Hermans T. Translation in Systems. Descriptive and System-Oriented Approaches Explained. Manchester: St. Jerome, 1999. 195 p.

ДОДАТКИ

Додаток А

Приклади перекладів англійських науково-технічних текстів у галузі ІТ

1. Оригінал: «The software development lifecycle (SDLC) involves several stages, including planning, design, implementation, and testing».

Переклад: «Життєвий цикл розробки програмного забезпечення (SDLC) включає кілька етапів, таких як планування, проектування, реалізація та тестування».

2. Оригінал: «Cloud computing allows users to access and store data on remote servers rather than on local machines».

Переклад: «Хмарні обчислення дозволяють користувачам отримувати доступ до даних та зберігати їх на віддалених серверах, а не на локальних машинах».

3. Оригінал: «The Internet of Things (IoT) refers to the interconnected nature of devices that can communicate and share data».

Переклад: «Інтернет речей (IoT) відноситься до взаємозв'язаної природи пристроїв, які можуть спілкуватися та обмінюватися даними».

4. Оригінал: «Artificial Intelligence (AI) is transforming industries by automating processes and providing insights through data analysis».

Переклад: «Штучний інтелект (ШІ) трансформує галузі, автоматизуючи процеси та надаючи аналітичні дані».

5. Оригінал: «Agile methodology promotes iterative development and encourages feedback from stakeholders».

Переклад: «Методологія Agile сприяє ітеративній розробці та заохочує зворотний зв'язок від зацікавлених сторін».

6. Оригінал: «The software development lifecycle (SDLC) involves several stages, including planning, design, implementation, and testing».

Переклад: «Життєвий цикл розробки програмного забезпечення (SDLC) охоплює кілька етапів, які включають планування, проектування, реалізацію

та тестування. Цей процес забезпечує структурований підхід до розробки, що дозволяє командам ефективно управляти проектами і контролювати їх виконання на кожному етапі».

7. Оригінал: «Cloud computing allows users to access and store data on remote servers rather than on local machines».

Переклад: «Хмарні обчислення надають користувачам можливість отримувати доступ до даних та зберігати їх на віддалених серверах замість локальних машин. Це забезпечує гнучкість, масштабованість і безпеку даних, а також знижує витрати на апаратне забезпечення».

8. Оригінал: «The Internet of Things (IoT) refers to the interconnected nature of devices that can communicate and share data».

Переклад: «Інтернет речей (IoT) відноситься до взаємозв'язаної природи пристроїв, які можуть взаємодіяти та обмінюватися даними. Завдяки IoT, звичайні предмети, такі як холодильники та освітлення, можуть стати «розумними», покращуючи зручність і ефективність повсякденного життя».

9. Оригінал: «Artificial Intelligence (AI) is transforming industries by automating processes and providing insights through data analysis».

Переклад: «Штучний інтелект (ШІ) трансформує галузі, автоматизуючи процеси та надаючи аналітичні дані через аналіз інформації. Завдяки застосуванню алгоритмів машинного навчання, компанії можуть отримувати глибокі інсайти з великих обсягів даних, що веде до кращого прийняття рішень».

10. Оригінал: "Agile methodology promotes iterative development and encourages feedback from stakeholders."

Переклад: «Методологія Agile сприяє ітеративній розробці та заохочує зворотний зв'язок від зацікавлених сторін. Цей підхід дозволяє командам адаптуватися до змін у вимогах і оперативно реагувати на потреби клієнтів, що є важливим для успішної реалізації проектів у швидко змінюваному середовищі».

11. Оригінал: «Cybersecurity is crucial in protecting sensitive information from cyber threats».

Переклад: «Кібербезпека є критично важливою для захисту чутливої інформації від кіберзагроз. З розвитком технологій і зростанням числа атак, компанії повинні впроваджувати надійні системи захисту, включаючи шифрування, автентифікацію та моніторинг загроз».

12. Оригінал: «Machine learning algorithms can improve prediction accuracy by learning from data».

Переклад: «Алгоритми машинного навчання можуть підвищити точність прогнозів, навчаючись на основі даних. Цей процес дозволяє системам автоматично вдосконалювати свої моделі з часом, забезпечуючи більш точні результати».

13. Оригінал: «Big Data analytics enables organizations to derive actionable insights from vast amounts of information».

Переклад: «Аналітика великих даних дозволяє організаціям отримувати практичні інсайти з величезних обсягів інформації. Це допомагає виявляти тренди, розуміти поведінку споживачів і приймати обґрунтовані рішення на основі даних».

14. Оригінал: «The software development lifecycle (SDLC) includes various phases».

Переклад: «Життєвий цикл розробки програмного забезпечення (SDLC) включає різні фази»

15. Оригінал: «Cloud computing enables scalable storage solutions».

Переклад: «Хмарні обчислення забезпечують масштабовані рішення для зберігання даних».

16. Оригінал: «The Internet of Things (IoT) connects everyday devices».

Переклад: «Інтернет речей (IoT) з'єднує повсякденні пристрої».

17. Оригінал: «Artificial Intelligence (AI) enhances decision-making processes».

Переклад: «Штучний інтелект (ШІ) покращує процеси прийняття рішень».

18. Оригінал: «Agile methodology allows for flexible project management».

Переклад: «Методологія Agile дозволяє гнучке управління проектами».

19. Оригінал: «Data analytics provides insights into consumer behavior».

Переклад: «Аналітика даних надає інсайти про поведінку споживачів».

20. Оригінал: «The user interface (UI) should be intuitive».

Переклад: «Інтерфейс користувача (UI) повинен бути інтуїтивно зрозумілим».

21. Оригінал: «Application Programming Interfaces (APIs) enable software integration».

Переклад: «Інтерфейси програмування додатків (API) дозволяють інтеграцію програмного забезпечення».

22. Оригінал: «Big Data technologies process large volumes of information».

Переклад: «Технології великих даних обробляють великі обсяги інформації».

23. Оригінал: «Cybersecurity measures protect sensitive information».

Переклад: «Заходи кібербезпеки захищають чутливу інформацію».

24. Оригінал: «Machine learning algorithms improve over time».

Переклад: «Алгоритми машинного навчання покращуються з часом».

25. Оригінал: «Blockchain technology ensures data integrity».

Переклад: «Технологія блокчейн забезпечує цілісність даних».

26. Оригінал: «Virtual reality (VR) creates immersive experiences».

Переклад: «Віртуальна реальність (VR) створює занурюючі враження».

27. Оригінал: «Augmented reality (AR) enhances the real-world environment».

Переклад: «Доповнена реальність (AR) покращує навколишнє середовище».

28. Оригінал: «DevOps practices improve collaboration between teams».

Переклад: «Практики DevOps покращують співпрацю між командами».

29. Оригінал: «Continuous integration (CI) helps to automate testing».

Переклад: «Безперервна інтеграція (CI) допомагає автоматизувати тестування».

30. Оригінал: «User experience (UX) design focuses on user satisfaction».

Переклад: «Дизайн досвіду користувача (UX) зосереджується на задоволенні користувачів».

31. Оригінал: «Data encryption secures sensitive communications».

Переклад: «Шифрування даних захищає чутливі комунікації».

32. Оригінал: «Network security protects computer networks from attacks».

Переклад: «Мережева безпека захищає комп'ютерні мережі від атак».

33. Оригінал: «Load balancing distributes network traffic evenly».

Переклад: «Балансування навантаження рівномірно розподіляє мережевий трафік».

34. Оригінал: «A virtual machine (VM) simulates a physical computer».

Переклад: «Віртуальна машина (VM) імітує фізичний комп'ютер».

35. Оригінал: «An API gateway manages API traffic».

Переклад: «Шлюз API керує трафіком API»

36. Оригінал: «Data mining discovers patterns in large data sets».

Переклад: «Витягування даних виявляє шаблони у великих наборах даних».

37. Оригінал: «Natural language processing (NLP) enables machines to understand human language».

Переклад: «Обробка природної мови (NLP) дозволяє машинам розуміти людську мову».

38. Оригінал: «Responsive design ensures a consistent experience across devices».

Переклад: «Адаптивний дизайн забезпечує послідовний досвід на різних пристроях».

39. Оригінал: «Content management systems (CMS) streamline website creation».

Переклад: «Системи управління контентом (CMS) спрощують створення вебсайтів».

40. Оригінал: «E-commerce platforms facilitate online transactions».

Переклад: «Платформи електронної комерції сприяють онлайн-транзакціям».

41. Оригінал: «Data warehousing consolidates data from multiple sources».

Переклад: «Сховище даних консолідує дані з кількох джерел».

42. Оригінал: «DevSecOps integrates security into the DevOps process».

Переклад: «DevSecOps інтегрує безпеку в процес DevOps».

43. Оригінал: «Multi-factor authentication (MFA) enhances account security».

Переклад: «Багатофакторна автентифікація (MFA) підвищує безпеку облікових записів».

44. Оригінал: «Penetration testing identifies vulnerabilities in systems».

Переклад: «Тестування на проникнення виявляє вразливості в системах».

45. Оригінал: «Software testing ensures the quality of applications».

Переклад: «Тестування програмного забезпечення забезпечує якість додатків».

46. Оригінал: «User acceptance testing (UAT) verifies system functionality».

Переклад: «Тестування прийняття користувачем (UAT) перевіряє функціональність системи».

47. Оригінал: «Business intelligence (BI) tools analyze data for insights»

Переклад: «Інструменти бізнес-аналітики (BI) аналізують дані для отримання інсайтів».

48. Оригінал: «Cyber threat intelligence (CTI) helps organizations prepare for attacks».

Переклад: «Інтелект кіберзагроз (CTI) допомагає організаціям готуватися до атак».

49. Оригінал: «Data governance ensures data accuracy and privacy».

Переклад: «Управління даними забезпечує точність та конфіденційність даних».

50. Оригінал: «IT infrastructure includes hardware and software components».

Переклад: «ІТ-інфраструктура включає апаратні та програмні компоненти».

Додаток В

Таблиця з термінологічними відповідниками

Англійський термін	Український відповідник
Software Development Lifecycle (SDLC)	Життєвий цикл розробки програмного забезпечення (SDLC)
Cloud Computing	Хмарні обчислення
Internet of Things (IoT)	Інтернет речей
Artificial Intelligence (AI)	Штучний інтелект
Agile Methodology	Методологія Agile
Data Analysis	Аналіз даних
User Interface (UI)	Інтерфейс користувача
Application Programming Interface (API)	Інтерфейс програмування додатків (API)
Big Data	Великі дані
Cybersecurity	Кібербезпека
Machine Learning	Машинне навчання
Blockchain	Блокчейн
Virtual Reality (VR)	Віртуальна реальність
Augmented Reality (AR)	Доповнена реальність
DevOps	DevOps
Front-end Development	Розробка фронтенду
Back-end Development	Розробка бекенду
Database Management System (DBMS)	Система управління базами даних (СУБД)

**Англійський
термін**

**Український
відповідник**

Software as a Service (SaaS)

Програмне забезпечення як послуга
(SaaS)

Platform as a Service (PaaS)

Платформа як послуга (PaaS)

Infrastructure as a Service
(IaaS)

Інфраструктура як послуга (IaaS)

Agile Sprint

Ітерація Agile

Continuous Integration (CI)

Безперервна інтеграція (CI)

Continuous Deployment (CD)

Безперервне розгортання (CD)

Version Control

Контроль версій

Source Code

Код програми

IDE (Integrated Development
Environment)

ІСО (Інтегроване середовище
розробки)

Debugging

Налагодження

Test Automation

Автоматизація тестування

User Experience (UX)

Досвід користувача

Data Encryption

Шифрування даних

Network Security

Мережева безпека

Firewall

Мережевий екран

Load Balancing

Балансування навантаження

Virtual Machine (VM)

Віртуальна машина

API Gateway

Шлюз API

Data Mining

Витягування даних

**Англійський
термін**

**Український
відповідник**

Natural Language Processing
(NLP)

Обробка природної мови (NLP)

Responsive Design

Адаптивний дизайн

Content Management System
(CMS)

Система управління контентом
(CMS)

E-commerce

Електронна комерція

Data Warehouse

Сховище даних

DevSecOps

DevSecOps

Multi-factor Authentication
(MFA)

Багатофакторна автентифікація
(MFA)

Penetration Testing

Тестування на проникнення

Software Testing

Тестування програмного
забезпечення

User Acceptance Testing
(UAT)

Тестування прийняття
користувачем (UAT)

Business Intelligence (BI)

Бізнес-аналітика

Cyber Threat Intelligence
(CTI)

Інтелект кіберзагроз

Data Governance

Уповноваження даних

IT Infrastructure

ІТ-інфраструктура

Single Sign-On (SSO)

Єдине входження (SSO)

Risk Management

Управління ризиками

**Англійський
термін**

**Український
відповідник**

Virtual Private Network
(VPN)

Віртуальна приватна мережа (VPN)

Software Development Kit
(SDK)

Набір для розробки програмного
забезпечення (SDK)

User Story

Користувацька історія

Feature Request

Запит на функціональність

Technical Debt

Технічний борг

White Hat Hacker

Хакер з білою шляпою

Black Hat Hacker

Хакер з чорною шляпою

Grey Hat Hacker

Хакер з сіркою шляпою

Digital Transformation

Цифрова трансформація

Agile Coach

Agile-коуч

Risk Assessment

Оцінка ризиків

Data Visualization

Візуалізація даних

Scalability

Масштабованість

Data Governance

Управління даними

Social Engineering

Соціальна інженерія

IT Audit

Аудит ІТ

IT Compliance

Відповідність ІТ

Disaster Recovery

Відновлення після катастрофи

Digital Rights Management
(DRM)

Управління цифровими правами
(DRM)

**Англійський
термін**

**Український
відповідник**

Semantic Web

Семантична мережа

Test Case

Тестовий випадок

Test Plan

Тестовий план

Agile Manifesto

Манифест Agile

API Documentation

Документація API

Data Architecture

Архітектура даних

System Architecture

Архітектура системи

Agile Framework

Agile-рамка

User Interface Design

Проектування інтерфейсу
користувача

Cross-Platform

Крос-платформенний

Summary

This master's thesis examines the grammatical challenges associated with translating English scientific and technical texts in the field of information technology (IT) into Ukrainian. The study explores the complexities involved in ensuring grammatical, morphological, and lexical accuracy during the translation process and offers practical solutions to address these issues. Special attention is given to the adaptation of syntactic structures, verb forms, and grammatical constructs to achieve precise and coherent translations. The morphological challenges analyzed include the adjustment of noun forms, the absence of articles in Ukrainian, and the proper usage of prepositions. Additionally, the research delves into the lexical intricacies of translating IT-specific terminology, abbreviations, and acronyms while maintaining their clarity and adherence to professional standards.

The thesis proposes a comprehensive methodological framework, incorporating theoretical literature analysis, comparative linguistic studies, and experimental translation approaches. These methods aim to develop effective strategies that enhance the quality of technical translations and ensure their practical relevance within the IT industry. By addressing the unique linguistic features of English and Ukrainian, the research provides valuable insights for translators and contributes to the improvement of communicative competence in the context of scientific and technical communication.